

HOKEJOVÉ PRÍBEHY

WAYNE GRETZKY

a KIRSTIE McLELLAN DAY

99

HOKEJOVÉ PRÍBEHY

WAYNE GRETZKY

a KIRSTIE McLELLAN DAY

CPress
2017

99: HOKEJOVÉ PRÍBEHY

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na

www.albatros.cz

www.albatrosmedia.cz

Wayne Gretzky, Kirstie McLellan Day
99: HOKEJOVÉ PRÍBEHY - e- kniha

Copyright © Albatros Media a. s., 2017
Všechna práva vyhrazena.

Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

*Venované všetkým hokejovým
rodičom a prarodičom,
obzvlášť tým mojim.*

OBSAH

PROLÓG

PRVÁ HOKEJOVÁ HVIEZDA

NA ZAČIATKU

TEX'S RANGERS A LEAFS

BRUINS

HAWKS

WINGS

ORIGINAL SIX

STANLEYHO POHÁR

VÉZINA

LADY BYNGOVÁ

PRVÁ ALL-STAR GAME

Z JEHO OČÍ SRŠALI BLESKY

ZABUDNUTÝ ZÁZRAK

NAJVÄČŠÍ ZO VŠETKÝCH

WILLIE O'REE

ZOSTAŇ NEZLOMNÝ

DRUHÁ ŠESTKA

ČIERNA, BIELA A STRIEBORNÁ

ST. LOUIS BLUES

MINNESOTA NORTH STARS
OAKLAND SEALS
PITTSBURGH PENGUINS
PHILADELPHIA FLYERS
SVETOVÁ HOKEJOVÁ ASOCIÁCIA
SÉRIA STOROČIA
UPROSTRED ZÁZRAKU
KANADSKÝ POHÁR 1984
KANADSKÝ POHÁR 1987
KANADSKÝ POHÁR 1991
OLYMPIJSKÉ HRY 1998
VÍŤAZNÁ KULTÚRA
HOKEJ NA OSTROVE
LEN DOBRÍ UMIERAJÚ MLADÍ
POSLEDNÁ DYNASTIA
VČERA, DNES A ZAJTRA
„HRÁM PROSTE RÁD“
POĎAKOVANIE
POUŽITÉ FOTOGRAFIE
REGISTER

PROLÓG

Za deväťdesiatdeväť rokov sa toho môže veľa zmeniť. Keď sa pozriem, ako sa dnešný svet líši od toho, v ktorom vyrastali naši prarodičia, príde mi, že bez toho, aby sme si to všimli, sa zmenilo počas tej doby všetko, čo sa vtedy zdalo nemenné.

Niektoré veci sa však skutočne nemenia. Pravdepodobne tie zo všetkého najpodstatnejšie. Pre mňa je jednou z nich hokej. Túto hru som vždy miloval. Mám rád tie staré príbehy aj osobnosti, ktoré hokej robia takým skvelým. Mám tiež rád jeho rýchlosť, eleganciu aj obrovské športové úsilie. Za každou skvelou akciou však stojí muž, ktorý od detstva sníval o tom, že túto parádu predvedie práve on. Má svoj vlastný príbeh a nechal sa inšpirovať príbehom niekoho pred ním.

Jednou z najúžasnejších vecí, ktoré ako nováčik v NHL stopercentne zažijete, je, že sa v šatni posadíte vedľa niekoho, koho ste ako malí bezhranične obdivovali, a možno si s ním dokonca zahráte v jednej lajne. Pre mňa bol tým mužom Gordie Howe – myslím, že to je všeobecne známa vec. V lige neexistuje hráč, ktorý by, keď sa počas svojho prvého dňa rozhliadol okolo seba, nezistil, že pred ním stojí muž, ktorým chcel vždy byť.

Preto sú pre mňa príbehy, ktoré som dal dohromady, také dôležité. Nie je to len zoznam udalostí, ktoré sa v hokeji počas uplynulých deväťdesiatich deviatich rokov stali. Sú to príbehy, ktoré zaistujú hokejový kolobeh. Zachytávajú, o čom táto hra skutočne je.

Stále sa hovorí o tom, ako sa hokej zmenil od zlatého veku „Original Six“ cez drsné a divoké sedemdesiatky, „rybníkové“ osemdesiatky plné gólových prestreliiek, deväťdesiatky, ktoré stavili najmä na nepripustnú defenzívu, a tak ďalej a tak ďalej. Bavíme sa o tom, ako sa zmenil spôsob koučovania, príprava alebo brankársky štýl. Preberáme, akí sú teraz hráči oveľa väčší a silnejší. A toto všetko je bezpochyby pravda. Nič z toho však neznamená, že by sa zmenil samotný hokej.

Keď sa dnes pozrieme na staré fotografie hráčov z prvých ligových rokov, na ich dozadu ulízané vlasy a vlnené svetre, ľahko zabudneme, že aj oni boli niečimi hrdinami. No presne tými boli. Rovnako ako sú Pavel Dacjuk alebo Steven Stamkos idolmi niektorých dnešných detí. Hrávali rovnakú hru, s rovnakým nadšením a rovnakým spôsobom uchvacovali fanúšikov.

Títo chlapíci z čiernobielych fotografií alebo starých zrnitých záberov sa ani trochu nelíšili od tých, ktorých v NHL vídame dnes. Jasné, že teraz sú všetci hráči v priemere vyšší. Ale vyšší nikdy neznamenal lepší. Keby ste medzi najproduktívnejšími hráčmi ligy chceli nájsť nejakého hokejistu menšieho vzrastu, rozhodne by ste sa nemuseli nijako extra namáhať. A jasné, že je hokej dnes rýchlejší, ako bol kedykoľvek predtým. Ale rýchlejší neznamená lepší. Alebo aspoň nie doslovne. Vždy tu boli Guyovia Lafleurovia, Glennovia Andersonovia alebo Alexovia Ovečkinovia, ktorí vás dokázali svojou rýdzou rýchlosťou úplne zničiť. Môžem vám však vymenovať hneď niekoľko hráčov, ktorí síce neboli takými dobrými korčuľarmi, napriek tomu nastrieliť oveľa viac gólov ako ktokoľvek z menovanej trojice.

Čo sa húževnatosti týka, ako sa dozviete v nasledujúcich kapitolách, niektoré z vecí, ktoré sa diali pred tými deväťdesiatimi deviatimi rokmi, by donútili Broad Street Bullies* červenať sa. Hokej je rýchly, drsný a tvrdý. Ale ani to, že budete rýchlejší, drsnejší a tvrdší, z vás nutne lepších hráčov neurobí. Bol som v tíme, ktorý dokázal vyhrať zápas proti súperovi, v ktorého kabíne sedeli oveľa talentovanejší hráči, ako sme boli my. Takéto veci sa stávajú. Niektoré tímy síce vyzerajú skvelo na papieri, ale na ľade jednoducho nefungujú. Aj na tejto strane som, samozrejme, stál.

Deje sa to sčasti preto, že nikto úplne presne nevie, čo robí hokej hokejom. Nie je to len o pravidlách. Tie sa menia. Nie je to o výstroji. Všetci vieme, že ten je dnes úplne iný. (Ale človeka pobaví predstava Bobbyho Hulla, ako sa napriahne ku golfáku s jednou z tých kompozícií, ktoré používa Shea Weber, alebo ultrarýchleho démona Howieho Morenza, ako sa preháňa v ultralhkých bauerkách, ktoré nosí Taylor Hall.) Hokej robí tou najúžasnejšou hrou niečo úplne iné. Niečo, na čo sa nedá len tak ukázať prstom. Tréneri a generálni manažéri by boli neporaziteľní, keby presne vedeli, čo okrem jednoduchého zoznamu mien na papieri tvorí tím. Aj také mená ako Scotty Bowman alebo Pat Quinn zažili svoje prehry. Pravdou je, že skutočná hodnota nie je zachytená v štatistikách. Je ukrytá v príbehoch.

Myslím, že časť tajomstva, ktoré robí túto hru takou skvelou, môžeme nájsť u predchodcu dnešnej NHL – v prvej profesionálnej lige, ktorá bola založená, zo všetkých miest na celom svete, v severnom Michigane, v meste Houghton. Naozaj je to tak. Hoci je hokej odjakživa považovaný za kanadský šport, prvá profesionálna liga vznikla v Spojených štátoch – aj keď ju založil Kanadan, zubár Jack Gibson.

* Prezývka Philadelphia Flyers v 70. rokoch. Pozn. red.

Gibson býval skvelým hokejistom, lenže po tom, ako jeho tím vyhral nižšiu provinčnú ligu a každý z hráčov si prevzal od starostu ontárijského mesta Berlín, dnešného Kitcheneru, desaťdolarovú zlatú mincu, dostal od jednej z najsilnejších a najvplyvnejších hokejových organizácií v krajine – od Ontario Hockey Association (OHA) – doživotný zákaz. Bolo to totiž považované za prehrešok proti duchu amate-rizmu. Ak by teda Gibson ešte niekedy bol chcel hrať hokej, rozhodne to nemohlo byť v Kanade.

Keď dokončil zubársku školu, presťahoval sa Gibson do Hough-tonu, robotníckeho mesta plného baníkov ťažiacich meď, ktorí na hokeji milovali práve jeho tvrdosť. Ľudia Houghton pre jeho dlhé a kruté zimy nazývali „americkou Kanadou“. Jedného dňa si mladý reportér všimol v čakárni Gibsonovej ordinácie zakladače s niekoľkými starými článkami zachytávajúcimi zubárovu hokejovú kariéru. Následne sa niekoľkým miestnym obchodníkom podarilo Gibsona presvedčiť, aby sa stal kapitánom profesionálneho tímu – Portage Lakes. Aj ďalšie mestá v okolí Houghtonu zostavili svoje hokejové tímy, ktoré potom v sezóne 1904/05 spoločne vytvorili International Hockey League (IHL). Hoci OHA zakázala kanad-ským klubom, aby IHL hrali, tím zo Sault Ste. Marie to aj tak uro-bil. A hra sa začala.

Postaviť sa Portage Lakes rozhodne nemohlo byť ľahké. Hralo sa sedem na sedem, šesťdesiat minút s desaťminútovou prestávkou v pol-čase. Striedalo sa iba v prípade, že bol niekto knokautovaný. Sekanie nebolo považované za sekanie. Teda ak ste nezasiahli súpera nad kole-nami. Brankári smeli chytať iba v stoji, čo pre nich možno bolo dobre, pretože na hlavách nemali masky. V prvej sezóne Lakes v 25 stretnu-tiach nastrieľali súperom 258 gólov, teda viac ako desať za zápas, a inka-sovali iba 49.

V roku 1904 vyzval Gibsonov tím ako víťaza Stanleyho pohára z roku 1902, elitný tím Montrealu AAA – Little Men of Iron, tak

Ottawa Silver Seven, ktorí Pohár vyhrali v rokoch 1903 a 1904. Oba tímy odmietli. V tom istom roku však došlo v bojoch o Stanleyho pohár medzi Ottawou a Montreal Wanderers k nezhodám medzi majiteľmi klubov pre zápas, ktorý sa skončil remízou, a Wanderers z play-off odstúpili. Tejto príležitosti sa chopil John Gibson a vyzval Wanderers k dvojzápasovým „majstrovstvám sveta“. Ani si neškrtli. V marci 1904 rozstrieľalo malé hrdé banícke mestečko na severe Michiganu Montreal Wanderers 8:4 a 9:2.

Niektorí z tých najlepších kanadských hokejistov hrali v Spojených štátoch, pretože tam oficiálne poberali plat. Samozrejme, že niektorí hráči boli tajne podplácaní, aby zostali v Kanade, ale až od roku 1906 smeli v Eastern Canada Amateur Hockey Association hrať profesionáli, čo otvorilo profesionálnemu hokeju dvere. V tom istom roku tak Lakes prišli o svojho brankára Rileyho Herna, ktorý prestúpil do Montreal Wanderers. Neskôr s nimi vyhral tri Stanleyho poháre. Do IHL prichádzalo stále menej a menej kanadských hráčov, súťaž tým začala trpieť a nakoniec v dôsledku nedostatku talentov zanikla. V roku 1909 sa Jack Gibson zbalil a presťahoval svoju ordináciu do Calgary.

Napriek tomu, že IHL nemala dlhé trvanie, dokázala presne vystihnúť, čo je na hokeji také čarovné. Dala dohromady bandu chlapov, ktorých zaujímalo, ako si budú počínať v porovnaní s tými najlepšimi možnými súpermi. Skutočnosť, že boli pravidlá týkajúce sa profesionalizmu pomerne skoro po jej vzniku zmenené, bola jasným znamením toho, že sa IHL vydala na správnu cestu. Predsa len to, že si nechávate za hranie hokeja platiť, neznamená, že ho máte radi menej. Vlastne ho vďaka tomu môžete milovať ešte viac.

Portage Lakes sa veľmi snažili nájsť novú výzvu. Museli zaklopať na množstvo dverí, aby preukázali, že sú najlepší na svete. Dnes vedie na vrchol hokejového sveta iba jediná cesta a tá je považovaná za jednu z najstrastiplnejších ciest k vrcholu vo všetkých veľkých športoch – zahŕňa dvadsaťosem zápasov odohraných s extrémnym nasadením. Vo

finále Stanleyho pohára 2013 nastúpil Patrice Bergeron so zlomeným rebrom, vyklíbeným ramenom, natrhnutým svalom a prepichnutými pľúcami, a to aj napriek tomu, že mu nikto nezaplatil, aby v tomto stave hral. Po poslednom zápase sa potom postavil do radu, aby si potriasol rukou s tými, ktorí mu všetku tú bolesť spôsobili.

Pripomenulo mi to charakter úplne prvých profesionálnych hráčov. Oni tú hru nemilovali preto, že boli profesionálmi, ale stali sa profesionálmi preto, že tú hru milovali. To je to, čo robí hokej výnimočným. A nedokážem si predstaviť, že by sa to niekedy zmenilo.

Nemyslím si, že by som sa nejako extra líšil od toho malého chlapca, ktorým som býval. Chlapca, ktorý bol úplne fascinovaný príbehmi všetkých tých odhodlaných mužov z malých miest, ktorí si podmanili svet a vtlačili doň svoju stopu. A nemyslím si ani, že by som sa bol vtedy líšil od nejakého iného dieťaťa, ktoré bývalo na tej istej ulici alebo na druhej strane mesta. Všetci milujeme príbehy a všetci sme sa nimi nechali utvárať.

Tento rok slávi liga deväťdesiatdeväť rokov od svojho založenia. A pre mňa je 99 mimoriadne číslo. Nielen preto, že som ho nosil na drese. Aj preto, že ktosi predtým mnou nosil 9. Keď som bol malý, nechcel som nič iné, ako byť ako Gordie Howe. U neho to bolo rovnaké. Vzhladal k hráčom, ktorí tu boli pred ním, a viem, že rovnaké to bolo aj u tých, ktorí prišli po mne. Bez oných príbehov by som nikdy nemohol byť takým hráčom, akým som bol, a NHL by sa nikdy nestala takou ligou, akou je teraz. Vlani v júni sme všetci stáli tvárou v tvár tomu, čo hokejová história znamená, pretože vtedy bol dopísaný jeden z najväčších hokejových príbehov. Po tom, ako nás navždy opustil Gordie Howe, sa ľudia po celom svete zastavili, aby si znova uvedomili, aký dôležitý pre nich bol. Zúčastnil som sa poslednej rozlúčky a stretol som tam ľudí, ktorí kvôli nemu prileteli z Ruska, z Fínska, alebo dokonca z Francúzska. Gordie Howe hrával túto hru dávno pred tým, ako sa

z nej stal medzinárodný šport, ale tam, v Joe Louis Arene v Detroit, som na vlastné oči videl, že jeho odkaz bude žiť všade, kde sa hokej hrá.

Nemyslím si, že by sa niekedy v budúcnosti objavil niekto, kto by bol lepším vyslancom tejto hry, alebo niekto, kto by lepšie vystihoval prezývku Mr. Hockey. Gordie mal v sebe všetko to, prečo hokej milujeme a prečo sme takými jeho fanúšikmi. Naša milovaná hra je vznešená, ale tvrdá, plná nezlomnej odvahy a obrovskej pokory. Práve taká je vo svojej najčistejšej podobe, za všetkých okolností. A presne taký bol aj Gordie. Na pohrebe sa zišli ľudia, ktorí boli pyšní na jazvy, ktoré im urobil, ale aj veľa ďalších, s ich vlastnými príbehmi o neskonalej láskavosti, ktorou Mr. Hockey oplýval.

Tou najlepšou spomienkou, ktorú mám na Gordieho Howa ja, je naše úplne prvé stretnutie. Bol som vtedy ešte dieťa a on bol oveľa väčší, ako som si vôbec dokázal predstaviť. Rozprával som o tom potom všetkým svojim priateľom a rozprávam to aj dnes. Je to ako keď sledujete bandu chlapcov, ako hrajú na ulici hokej alebo sa snažia napodobniť nájazdy, ktoré videli v sobotu večer. Príbehy sú pre hokej rovnako dôležité ako ľad a puk.

Predstavte si, že by ste boli hokejovým fanúšikom, ktorý nikdy nepočul o menách, ako sú, povedzme, Mario Lemieux alebo Bobby Orr, Jean Béliveau alebo Bobby Hull. Trochu by to zaváňalo tým, že o tejto hre vlastne vôbec nič neviete. Musíme im byť vďační za to, ako túto hru zmenili. A rovnaké zásluhy majú aj tí, ktorí prišli pred nimi. Tí, ktorí hrali hokej pred deväťdesiatimi deviatimi rokmi.

Táto kniha je poďakovaním ľuďom, ktorí položili základy hokeja, či už sú to Gibson alebo bratia Patrickovci, tiež Howiemu Morenzovi, prvej hokejovej hviezde, všetkým ďalším hviezdnyh hráčom z celého sveta, ktorí túto ligu rozžiarili ešte viac, a, samozrejme, aj tým z tretích a štvrtých lán, pretože aj oni zohrali svoju kľúčovú rolu.

KAPITOLA PRVÁ

PRVÁ HOKEJOVÁ HVIEZDA

Ked' som mal štrnásť alebo pätnásť, vyrazil som do Toronta do Canadian National Exhibition Stadium, zaplatil dolár, pozrel sa na zápas Blue Jays a potom sa prechádzal hokejovou Sieňou slávy a dlhé hodiny pozeral na všetky tie veci. Moji priatelia sa pýtali:

„Zase ideš do Siene slávy?“

Ja som odpovedal: „Áno.“

A oni na to: „Veď je tam to isté, čo minulý týždeň.“

Práve v tom to bolo. Pozeral som sa na hokejku Howieho Morenza a vravel si: „Ako s týmto mohol nastrieľať toľko gólov?“ Bola taká rovná a ťažká! Na niektorých starých hokejkách sa dal dokonca nájsť kliniec, ktorým bola čepeľ prichytená k shaftu. Ako dieťa som vôbec nedokázal pochopiť, že sa všetko tak líšilo od výstroja, ktorý som používal ja.

V čase, keď som nastupoval v NHL, som hrával s tými najlepšimi hokejkami, aké bolo možno dostať. Keď sa na ne pozrú dnešné deti, musia sa čudovať, ako sme s takým krámom mohli vôbec hrať. Pozrite sa na to takto: keby ste vzali akúkoľvek dnešnú brankársku hokejku, bola by moja vtedajšia drevená titanka dvakrát taká ťažká.

V mojej ére sme ja a Mike Bossy boli dvoma hráčmi s najtvrdšími a najťažšími hokejkami v celej lige. V skutočnosti sme obaja hrali pomerne dlhý čas s prakticky rovnakými hokejkami. Možno sme ani jeden nemali tú najtvrdšiu ranu, ale rozhodne sme obaja presne vedeli, kam puk poletí. Fanúšikovia si určite budú pamätať spôsob, akým sa dokázali Bossy alebo Guy Lafleur z rýchleho protiútoky v plnej rýchlosti napriahnuť ku golfáku. Ja som to robieval rovnako. S takouto neohybnou hokejkou ste sa proste museli napriahnuť, aby ste vôbec mohli tvrdo vystreliť.

S dnešnými mäkkšími hokejkami potrebujú hráči na rýchlu strelu oveľa menej času. Z vlastnej skúsenosti môžem povedať, že k najvýznamnejšej zmene došlo medzi rokmi 1987 a 1997, a to preto, že na poriadny náprah na golfák nebolo toľko priestoru. Jedným z prvých hráčov, ktorí začali strieľať zápästím, aby nachytali brankára na hruškách, bol Mark Messier. Pamätám si, ako tento kúsok Owen Nolan predviedol pri All-Star Game v roku 1977 Dominikovi Haškovi – aj keď ten sa rozhodne nesnažil brankára nachytať. V skutočnosti dopredu ukázal na roh, do ktorého mal v úmysle zamieriť, a napriek tomu Haška prekonal. Ale tak to u veľkých silných hráčov býva. V dnešnej dobe všetci používajú mäkké hokejky a naznačenie, aby brankára zmiatli a ten tak zle prečítal uhol. Napríklad taký Phil Kessel používa hokejku skoro ako luk. Dnes už uvidíte golfák prakticky len v situáciách, keď má obranca čas poriadne sa napriahnuť na modrej. A nie je žiadnym prekvapením, že najtvrdšie rany dokážu vystreliť hráči s najtvrdšími hokejkami. Napríklad takí Shea Weber, Zdeno Chára alebo Brent Burns používajú hokejky, ktoré by väčšina ostatných nedokázala ani ohnúť.

V roku 1989 za mnou prišiel môj dobrý kamarát Jim Easton a povedal mi: „Wayne, vyrobili sme perfektnú hokejku presne pre teba! Určite si ju zamiluješ. Podarilo sa nám vytvoriť kúsok s úplne rovnakou flexiou, akú máš rád, ale váži len tretinu.“ Bola to hliníková hokejka zložená z dvoch kusov. Naozaj som ju miloval. Bola stále dosť tvrdá, takže puk

pri golfáku z čepele vystrelil ako z dela, ale bola taká ľahučká, že všetka jej váha spočívala v čepeľi, takže ste lepšie cítili puk.

Vravel som si: „Tak fajn. To nezní zle.“ Pretože, verte alebo nie, ako dieťa som používal len ľahkú hokejku. Otec mi vždy hovoril: „Musíš hrať s ľahkou hokejkou.“

Svoju drevenú hokejku som si zaguľacoval, takže vyzerala skôr ako lakrosová palica. Robieval to aj Paul Coffey. Bolo oveľa ľahšie ju popustiť v ruke a tiež to bolo oveľa pohodlnejšie. Easton mi vyrobil hokejku, ktorá mala potrebnú tvrdosť a zaguľatenú násadu, ale bola oveľa ľahšia. Keď som ju prvýkrát použil, pomyslel som si: „Bomba! Kde si bola celý môj život?“

V L. A. mi balil hokejky kustód Peter Millar. Veľa ľudí si koncovku vytvára z izolačky, ale ja som mal radšej koncovky vopred vyrobené. Každá hokejka bola datovaná. Takže ak si myslíte, že vlastníte niektorú z mojich hokejok, pozrite sa na jej koniec, bude tam fixkou napísaný dátum. Odvtedy som teda začal používať hliníkové eastonky zložené z dvoch častí. Peter vždy najprv obalil čepeľ, nahrial ju, zastrčil do násady, nasadil koncovku a napísal dátum.

Vtedy používalo hliníkové hokejky z dvoch kusov len pár hráčov, takže keď som začal hrať s eastonkou, zmenil sa aj hokej, pretože ma mnoho hráčov nasledovalo. Nikdy som nepoužíval jednoliate kompozitky, na ktoré sa tak spoliehajú dnešní hokejisti. Keby ste im dnes ukázali vtedajšiu hliníkovú hokejku, pozreli by sa na ňu a spýtali sa: „Čo to, dofrasa, je?“ Nevyčítam im to, pretože úplne rovnakým spôsobom som sa ja ako dieťa pozeral na hokejky Howieho Morenza.

Samozrejme, že Howie Morenz tu bol dávno predtým. Bol tu dávno pred Gordiem Howom. Vlastne keď do ligy vletel Maurice Richard, bol to práve Morenz, ku komu ho

fanúšikovia prirovnávali. Ale aj keď som ho nikdy nevidel hrať, pri pohľade na jeho hokejku som si dokázal živo predstaviť, ako hokej v jeho dobe vyzeral. Lahko som si predstavoval, ako by bolo puk cítiť na čepeli takejto ťažkej hokejky. Hokejky, ktoré vtedy hráči používali, boli oveľa kratšie, takže mi bolo jasné, že museli hrať s rukami bližšie pri sebe. S takouto krátkou hokejkou by ste mali puk ako na povrázku a strela zápästím, keď opustila čepel, bola pre brankára ťažko čitateľná. Museli ste však držať hlavu hore.

Len pohľad na tieto staré hokejové palice dokáže prebudiť detskú predstavivosť. Nakukujúc cez okno do Siene slávy som úplne videl, ako sa vtedy hokej hral. Musela to byť neuveriteľne ťažká, ale zároveň elegantná hra založená na kontrole puku a rýchlo a spontánne sa rodiacich príležitostiach. Práve takto hrával hokej Howie Morenz.

Canadian Press nechal v roku 1950 hlasovať športových novinárov z celej krajiny a tí zvolili Morenza za najlepšieho hokejistu prvej polovice storočia. Pretože ho tak málo z nás videlo hrať, nie je jednoduché pochopiť, aký veľký to bol úspech. Ale pozrite sa na to takto: dajte dokopy mená, ktoré by sa vyskytovali na ktoromkoľvek zozname najlepších hráčov druhej polovice storočia. Howe, Richard, Hull, Orr, Lafleur, Lemieux. Ak by ste chceli byť najlepším hráčom druhej polovice storočia, museli by ste byť lepší ako títo všetci. Každý, kto bol najlepším hráčom prvej polovice, patrí do tejto ligy.

Morenz bol nepochybne prvá superstar NHL. Kamkoľvek prišiel, bolo vypredané. Pre množstvo nových fanúšikov bol zosobnením hokeja. Lepšie ako ktokoľvek pred ním definoval hokej svojou rýchlosťou a ladnosťou pre nových priaznivcov a redefinoval ho pre tých, ktorí túto hru milovali už predtým. Ukazoval, že aj keď bude hokej vždy tímovou hrou, naozajstná jedinečnosť dokáže zdvihnúť ľudí zo sedadiel.

Howie Morenz bol najmladší zo šiestich detí. Ako malý hrával hokej na Mill Pond, ktorý bol súčasťou Thames River, len pár blokov od svojho domova v Mitchelli v Ontáriu. Po škole si vždy obul svoje dvojdotárové kanady, ktoré už pred ním nosili jeho dvaja bratia, a vzal novú hokejku, ktorú dostal na Vianoce. V tom čase bola najpopulárnejšia tá od firmy Draper and Maynard Sporting Goods s červeným koncom. Bola vyrobená z jaseňa a bola takmer taká pevná, ako keby bola z ocele. Taká hokejka mohla vydržať roky.

Morenz hrával hokej na rybníku so svojimi bratmi. Jeho kamaráti a rodina vravievali, že ste ho vždy mohli nájsť na ľade, s hokejkou v ruke. Vo vrecku nosieval kus uhlia, aby mal s čím strieľať. Pálil stále a stále dookola. Niekedy však uhlie po jeho rane preskočilo kmeň stromu, ktorý používal ako brankára, a musel korčuľovať tak rýchlo, ako to len šlo, aby ho dohonil skôr, než sa odkotúlalo príliš ďaleko. Ak ste niekedy korčuľovali na zamrznutom rybníku, potom dobre viete, že je ľad plný kamienkov, vetvičiek, dokonca aj konárov. Cez Perth County navyše vedie migračná cesta potápic, čo znamená, že počas vrcholnej fázy sťahovania vtákov vám ich nad hlavou preletelo viac ako milión. Morenz sa tak musel naučiť rýchlo meniť smer, inak hrozilo, že sa pošmykne na zamrznutom vtáčom truse.

Viem, že dnes už sa deti nehrajú vonku tak často ako pred časom. Pre mňa to však vždy bývalo súčasťou hokeja. S korčuľovaním som začínal na rieke Ninth, ktorá tiekla za dvorom mojich starých rodičov, takže si trochu dokážem predstaviť, ako sa vtedy Morenz cítil. Pred tým, ako otec postavil na dvore naše prvé klzisko, brával ma do parku v Brantforde. A aj v čase, keď už som hrával za Oilers, sme s Kevinom Loweom, Martym McSorleym a Paulom Coffeyom občas, keď sme mali voľno medzi sobotňajším a stredajším zápasom, vzali hokejky a rukavice a šli si zahrať na rybník s deťmi, ktoré si prihrávali s tenisovou lopatkou.

Pamätám si, že sme nemohli mať korčule nabrúsené tak ako do haly, pretože na rybníku sa nesmeli zarezat' veľmi hlboko do ľadu. Rovnako ako Morenz, aj my sme si museli dávat' pozor na praskliny a naše strely museli mierit' na bránku. Inak sme totiž hľadali loptičku alebo puk v snehu. Morenz bol stále lepší a lepší, až sa prepracoval medzi juniorov v OHA. Bol rýchly, ale nemyslel si, že je dosť dobrý na to, aby hral profesionálne. Na ľade býval výbušný a párkrát sa pobil, ale mimo ľadu to bol pohodový človek. Jeho rodina sa neskôr presťahovala do Stratfordu. Morenz to tam miloval a rád trávil čas so svojimi kamarátmi. Keď ukončil školu, hral hokej ako amatér s tímom Grand Trunk Railway. V roku 1923, keď mal Morenz 20 rokov, bol jedným zo správnych partnerov Montreal Canadiens Léo Dandurand.

Dandurand spoločne so svojimi priateľmi Joeom Cattarinichom, ktorý bol jedným z prvých brankárov Canadiens, a obchodníkom Louisom Letourneauom vlastnili tím od roku 1921.

Kúpili ho v aukcii. Dandurand zavolať svojmu priateľovi Cecilovi Hartovi, aby ich zastupoval. Súperili s Mount Royal Arena Company a prezidentom NHL Frankom Calderom. Ponuka už bola na desiatich tisícoch dolárov, keď Hart zavolať Dandurandovi a pýtal sa, čo má robiť. Dandurand odpovedal, nech pre to urobí všetko. Hart sa teda vrátil späť do miestnosti, zvýšil ponuku na 11-tisíc dolárov a vyhral. V tej dobe to bola obrovská kopa peňazí. Robotnícky plat vtedy predstavoval okolo päťdesiatpäť centov za hodinu, menej ako štyri doláre denne. Väčšine mužov by trvalo desať rokov, kým by tých jedenásť tisícok zarobili. Investícia sa však vyplatila. Prvý rok zarobili Canadiens 20-tisíc dolárov.

Dandurand, Cattarinich a Hart chceli, aby sa Morenz pripojil ku Canadiens. Morenzov otec William a matka Rosina sa narodili v Nemecku, ktoré zápasilo s príšernými následkami prvej svetovej vojny. Ich príbuzní v rodnej krajine mali ťažké finančné problémy a potrebovali pomoc. Nemecká marka bola prakticky bezcenná, spadla

na jednu trilióntinu svojej pôvodnej hodnoty. Potrebovali ste ich celý fúrik, aby ste si mohli kúpiť bochník chleba. Morenzovi chýbali už len dva roky k výučnému listu, takže jeho otec chcel, aby pokračoval a získal ho.

Dandurand nebral nie ako odpoveď. Znova zavolať Cecilovi Hartovi a odovzdal mu dva podpísané bianko šeky. Prikázal mu, aby sa stretol s Morenzom a jeho otcom a priviedol chlapca do Montrealu. Hart Morenza podpísal 7. júla 1923. Zmluva bola na tri roky za dva a pol tisíce ročne, s podpisovým bonusom osemstopäťdesiat dolárov.

Morenzovi a jeho otcovi však vzápätí nastali úplne iné starosti. Morenzova matka zomrela a jemu neprišlo vhodné opustiť domov. Poslal Canadiens šek späť a odkázal, že sa namiesto toho rozhodol hrať OHA.

Léo Dandurand však zabezpečil Morenzovi lístok na vlak a povedal novinárom, že vie, že amatéri tajne poberajú plat a že Howieho zničí, ak sa pokúsi z podpísanej zmluvy vycúvať. Morenz za ním prišiel. No bol nešťastný. Mal v očiach slzy, keď Dandurandovi oznamoval, že nie je dosť veľký a silný, aby hral hokej profesionálne, a že sťahovanie do Montrealu mu zničí život. Lenže Dandurand bol neústupný. Nakoniec, aj keď len veľmi neochotne, sa nechala prvá hviezda NHL Canadiens presvedčiť.

Brankárom bol Georges Vézina, ktorý sa klubu upísal už o trinásť rokov skôr. Mal najnižší priemer obdržaných gólov na zápas v celej lige – 1,97. V dvadsiatich štyroch zápasoch v tej sezóne pustil len štyridsaťosem gólov. Aby ste si dokázali predstaviť, aké skvelé toto číslo je, porovnajte ho napríklad s 2,28 obdržaných gólov na zápas, čo je priemer Henrika Lundqvista z Rangers za celú jeho kariéru v NHL. Jonathan Quick z L. A. Kings má 2,27 a Carey Price, ktorý je zrejme najlepším brankárom súčasnosti, sa počas svojej kariéry dostal na priemer 2,43. Inak povedané, Montreal mal v bránke jedného z najlepších brankárov všetkých čias.

22. marca 1924 nastúpili Canadiens v montrealskej Mount Royal Arene na prvý zápas finále Stanleyho pohára, v sérii hranej na dve víťazstvá, proti Calgary Tigers z Western Canada Hockey League.

Mount Royal Arena stála štyri roky a klzisko bolo tvorené prírodným ľadom. Problém s prírodným ľadom je ten, že sa musíte spoliehať na milosrdnosť počasia. Vtedy v marci bolo počasie v Montreale také teplé, že sa ľad topil. V roku 1990 sme s Kings odohrali exhibičné zápasy v Miami a St. Petersburgu na podobnej brečke a je to naozaj neskutočne ťažké. Úplne vás bolia svaly na nohách z toho, ako sa snažíte predierať nánosmi snehu. Puk sa neudrží naplocho. Samozrejme, že ľad je rovnako zlý pre oba tímy, takže nie je dôvod sťažovať sa. Rozhodne ale nechcete, aby zápas rozhodol práve nekvalitný ľad.

Zlý ľad hrá proti hráčom ako Morenz, ktorých hra je založená na rýchlosti a kontrole puku. Bol nováčikom a obrancovia ho naháňali rovnako ako dnes Connora McDavida. Aj napriek tomu nejakým záhadným spôsobom dokázal zaviesť puk od svojej bránky až k súperovej, presne tým štýlom, ktorý ho preslávil. Táto finálová séria bola taká vzrušujúca, že inšpirovala Charlesa Adamsa, majiteľa reťazca obchodov s potravinami a veľkého hokejového fanúšika z Bostonu, aby kúpil prvý bostonský tím v NHL – Boston Bruins. Ale o tom viac neskôr.

Prvý zápas Calgary prehralo 1:6. Ľad sa však dostal do takého stavu, že sa na ňom nedalo hrať, takže sa druhý zápas presunul do haly Ottawa Auditorium, ktorá mala umelé klzisko.

Bol to tvrdý súboj. Každý tím, ktorý prehrá vysokým rozdielom, sa do ďalšieho zápasu vrhne s ešte väčšou intenzitou, čo často znamená aj hru do tela. Skutočnými šampiónmi sa stávajú tímy, ktoré na takúto hru majú odpoveď.

Morenz sa postaral o to, že bol pomer striel na bránku po prvej tretine vyrovnaný a zabezpečil Canadiens vedenie 1:0. Tigers však vrátili úder. Kapitán Calgary Herb Gardiner, ktorý bol o 14 kíľ ťažší ako

Howie, si vyhlíadal strelca prvého gólu v strednom pásme a zasiahol ho lakťom.

O šesťdesiatdeväť rokov neskôr som videl Martyho McSorleyho rovnakým spôsobom zostreliť Douga Gilmoura, keď sme v roku 1993 hrali semifinále Stanleyho pohára proti Leafs. A zmeniť tak vývoj celej série.

Morenz zliezol z ľadu s rukou bezvládne sa hojdajúcou pozdĺž tela a tržnou ranou na hlave. Ešte než sa začala tretia tretina, bol už na ceste do nemocnice.

Na druhej strane montrealský bitkár Sprague Cleghorn v prvej tretine zasiahol hokejkou Bernieho Morrisa z Calgary a poslal ho predčasne do kabíny. Morris dohral zvyšok zápasu s hlavou ovinutou obvazmi. Počas svojej kariéry Cleghorn upravil päťdesiat hráčov takým spôsobom, že museli byť odvezení na nosidlách do nemocnice. O dva roky neskôr bol Cleghorn vymenený do novovzniknutých Boston Bruins, kde skončil ako mentor mladého obrancu Eddieho Shora.

Tigers na posledné štyri minúty odvolali brankára a skúšali to so šiestimi hráčmi v poli. Lenže Vézina bol vo víťaznej nálade. Konečné skóre bolo 3:0 pre Canadiens.

Od okamihu, keď prišiel do Montrealu, až do sezóny 1932/33 Morenz vyhral tri Stanleyho poháre. Trikrát tiež získal Hartovu trofej pre najužitočnejšieho hráča ligy. Brankár New York Americans Roy Worters ho prezýval „ten hajzel sedem sedemdesiatsedem“, pretože keď Howie rozbehol útok, pohyboval sa tak rýchlo, že to vyzeralo, ako keby mal na svetri tri sedmičky namiesto jednej.

NHL je medzi veľkými športmi jedinečná v tom, že si hráči po náročných sériách play-off potriasajú rukou. Howie Morenz pozdvihol športového ducha ešte o úroveň vyššie. Po prehre prišiel do kabíny víťazného tímu a so všetkými si potriasol rukou. Bol to skvelý športovec, ale prehry vnútorne ťažko prežíval. Často sa prechádzal po nociach ulicami len preto, aby vychladol. Ešte predtým, než vyšlo slnko, sa tak

mohol objaviť pred dverami niektorého zo svojich spoluhráčov, aby s ním prediskutoval, čo bolo v zápase zle.

Kdekoľvek hral, bol výraznou postavou. Pichali do neho hokejkou, osekávali ho a bili. On sa však otrepal a odplácal sa im rovnako tvrdo. Toto je tá druhá súčasť života hviezd. Spomeňte si na Paula Kariyu, ako sa v roku 2003 odplazil z ľadu po tom, ako ho prešiel Scott Stevens, ale potom sa vrátil a vyslal parádny projektil nad rameno Martina Brodeura. Ak mal v NHL hrať hráč ako Morenz, musel hrať týmto spôsobom.

Celý jeho útok hral takto. Jeho ľavé krídlo, Aurel „Little Giant“ Joliat, meralo len 170 centimetrov a vážilo len 62 kíl, ale pred nikým necúvľo. Joliat nastúpil za Habs v ich úplne prvom zápase v Montreal Forum po jeho otvorení a dvoma gólmi sa podieľal na výhre 7:1 nad Torontom. Fanúšikov naposledy oslnil v roku 1984, keď párkrát zakrúžil a strelil gól Jacquesovi Planteovi. Mal osemdesiattri rokov. Za Canadiens odohral šesťnásť sezón a stále je v historickej tabuľke strelcov v poradí druhým ľavým krídlom za Stevom Shuttom.

Joliat veľmi často rozprával historku o Howiem Morenzovi. Ten v zápase proti Montreal Maroons vyrazil do útoku, keď pred ním skrížili svoje hokejky obrancovia súpera. Narazil do nich v plnej rýchlosti. Urobil vo vzduchu salto a dopadol priamo na hlavu. Po zápase sa ho spoluhráči pýtali: „Chlapče, si v poriadku?“ Morenz odpovedal: „Nikdy v živote som sa necítil lepšie.“

V roku 1937, keď mal Morenz iba tridsaťštyri rokov, bol pripravený odísť do hokejového dôchodku. Rozhodol sa, že dohrá sezónu a potom skončí. Na konci januára, keď do Montreal Forum prišlo posledné Chicago, viedli Canadiens divíziu. Malo to byť ľahké víťazstvo.

Howie nosil malé korčule. Robí to tak veľa hráčov. Napríklad Paul Coffey bol najlepším korčuliarom mojej éry. Nosil špeciálne upravené korčule, ktoré boli o dve veľkosti menšie ako jeho topánky. Nosieval si ich k výrobcovi koží, aby mu ich na členku pre väčšiu pevnosť prešiel

extra stehmi. Čím pevnejšie máte korčule, tým väčšiu silu dokážete preniesť na nôž. Čoskoro to tak začalo robiť veľa hráčov. Paul a ja sme si tiež nosievali nové korčule do horúceho kúpeľa, aby povolili a prispôbilibi sa našim chodidlám. Ja som potom mal ešte ďalšiu vychytávku a korčule som posielal svojmu najlepšiemu kamarátovi Johnovi Mowatovi, ktorý v tom čase hral NCAA v Ohio. Mal rovnako veľkú nohu ako ja a univerzitní hráči trénovali oveľa častejšie ako my v juniorke. John teda v mojich korčuliach trénoval šesť až osem týždňov a potom mi ich poslal späť. Boli stále dosť tesné. Pozrite sa niekedy na zábery, ako s Paulom nastupujeme v Edmontone na rozkorčuľovanie – skoro ani nemôžeme chodiť.

Joliat si myslel, že Howieho malé korčule zohrali určitú rolu v tom, čo sa stalo. Howie v obrovskej rýchlosti obchádzal bránku, ale pošmykol sa, narazil do mantinela a nohy mu vyleteli do vzduchu. Clarence Campbell, ktorý sa neskôr v rokoch 1946 – 1977 stal prezidentom NHL, bol rozhodcom oného zápasu. Rozprával, že keď Morenz vykopol nohy proti mantinelu, aby utlmil náraz, plnou váhou sa zapichol korčuľami do dreva ako nôž hodený do terča. Moriemu bol v tej chvíli v päťách obranca Hawks Earl Seibert. Seibert presne spĺňal predstavu trénerov o správnych parametroch hráča do defenzívy – 188 centimetrov a 91 kíľ. Spadol cez Howieho ľavú nohu a zlomil ju na štyroch miestach. Aj keď to bola len nešťastná zhoda okolností, kedykoľvek sa potom Seibert objavil v Montreale, fanúšikovia na neho bučali. A to až do konca jeho kariéry.

Keď Morenz ležal v nemocnici, s nohou zavesenou na kladke a obalenou ľadom, navštevovali ho jeho spoluhráči aj väčšina hráčov z ostatných tímov. Nosili whisky a pivo, posedávali okolo nemocničného lôžka a dlhé hodiny hrali karty. Morenz spočiatku pofajčieval zo svojej fajky a rozprával o svojom návrate, ale po viac ako mesiaci strávenom v posteli upadol do depresie. Aj keď to vyzeralo, že jeho noha sa dobre

hojí, povedal Joliatovi, svojmu spoluhráčovi z útoku, že pri play-off ho bude sledovať „tam zhora“ a ukázal prstom na nebo.

Jeho stav sa začal zhoršovať a Morenz trávil stále viac času v posteli. Dlhé ležanie môže spôsobovať krvné zrazeniny. 8. marca 1937 ich tímový lekár pár našiel aj v Howieho nohách a na ďalší deň naplánoval operáciu, aby ich odstránil. Morenza celý deň bolelo v hrudi. Po ľahkej večeri si dal šlofika, potom vstal z postele, spadol na zem a zomrel.

Nasledujúci večer pred úvodným buly medzi Canadiens a Maroons zaplnené Montreal Forum v tichosti počúvalo trubkárovo osamelé sólo pre padlých vojakov. Volá sa Last Post. Mohli ste počuť, ako sa ozvena odráža od ľadovej plochy. Jediným ďalším zvukom, ktorý bolo možné začuť, bol plač prítomných.

Vo štvrtok bolo Howieho telo vystavené v strede ľadovej plochy Montreal Forum. Hold mu prišlo vzdať päťdesiat tisíc ľudí, ktorí prešli okolo jeho rakvy, aby sa s ním naposledy rozlúčili. Joliat povedal novinárom: „Hokej bol pre Howieho celým jeho životom. Keď zistil, že už nikdy nebude hrať, nemohol s tým žiť. Myslím, že Howie zomrel na zlomené srdce.“

Canadiens v tom roku vypadli v play-off už v prvom kole. Morenzov mladý spoluhráč Toe Blake vysvetlil: „Po jeho smrti sme nedokázali dať do hokeja srdce.“

Ale toto, samozrejme, nebolo nastálo. Aj keď Morenz znamenal pre Habs veľmi veľa, tím je viac ako len skupina individuálnych hráčov.

Morenz nikdy neupadol do zabudnutia, ale Montreal Canadiens znova našli svoju lásku k hokeju. Vlastne sa stali nielen najúspešnejším tímom v celej lige v jej deväťdesiatdeväťročnej histórii, ale tiež tímom, ktorý napísal najviac jej príbehov... Habs majú oveľa viac ako len svoje početné zastúpenie legend v Sieni slávy, ktorej súčasťou sa stal aj Toe Blake. K tomu došlo v čase, keď som bol ešte dieťa, a po ňom nasledovalo veľa ďalších. Liga by nebola rovnaká, keby nebolo Habs, a Habs by nikdy neboli rovnakí, keby nebolo Howieho Morenza.

KAPITOLA DRUHÁ

NA ZAČIATKU

Montreal Canadiens sú jediným tímom NHL, ktorý existoval ešte pred vznikom ligy. Klub bol založený už v sezóne 1909/10, zároveň s National Hockey Association (NHA), elitnou profesionálnou hokejovou ligou združujúcou tímy z provincií na východnom pobreží Kanady. V tej dobe však medzi ľuďmi stále prevládala oná predpojatosť voči profesionalizmu v športe. Amatéri boli považovaní za džentlmenov, profíci, naopak, za kriminálne živy. NHA túžila dosiahnuť dve veci: zmeniť verejnú mienku a zarobiť peniaze.

Novovzniknutá súťaž bola ďalej tvorená tímami Renfrew Creamery Kings, Cobalt Silver Kings, Haileybury Comets a Montreal Wanderers. Neskôr, v polovici januára 1910, sa pripojili Ottawa Senators a Montreal Shamrocks. V novej lige pôsobili hneď tri tímy z Montrealu, je teda úplne zrejmé, že toto mesto bolo kolískou hokeja ešte dávno pred tým, ako vznikla NHL.

Pre zaujímavosť, montrealská Jubilee Arena bola domovom dvoch súperiacich tímov – Wanderers, ktorí reprezentovali anglicky hovoriacich obyvateľov mesta, a Canadiens, ktorí zacielili na jeho frankofónnu

časť. Montreal Canadiens založil miestny obchodník J. Ambrose O'Brien a do tímu priviedol Jacka „The Speed Merchant“ Lavioletta – tvorivého defenzívneho hráča, z ktorého urobil historicky prvého kapitána tímu, trénera a generálneho manažéra. Jack miloval rýchlu jazdu (podľa toho aj jeho prezývka – pozn. red.) a v roku 1918, iba dva roky po tom, ako doviedol Canadiens k ich prvému Stanleyho poháru, narazilo jeho auto vo vysokej rýchlosti do stožiara. Laviolette si rozdrvil pravú nohu tak škaredo, že mu ju museli pod kolenom amputovať. Hokeja sa však nechcel za žiadnu cenu vzdať, a tak si nechal vyrobiť protézu, s ktorou mohol korčuľovať, a v lige zostal ako rozhodca.

Než vznikla NHA, hrávali sa zápasy dvakrát tridsať minút. Majitelia klubov však zistili, že veľká časť ich príjmov pochádza z predaja občerstvenia v arénach, takže formát zmenili na trikrát dvadsať minút. Získali tak jednu prestávku navyše, ktorú mohli fanúšikovia využiť na návštevu stánkov. O pár rokov neskôr dokonca Harold Ballard, ktorý bol čiastočným vlastníkom Toronto Maple Leafs, nechal v hale vypnúť fontánky na vodu, aby prinútil ľudí kupovať si viac nápojov.

NHA sa postarala aj o ďalšie zmeny. Novinkou bolo, že sa puk pri buly vhadzoval, namiesto aby ležal na ľade. Do štatistík sa popri góloch začali zaznamenávať aj asistencie. A hráči boli trestaní za fauly. K najväčšej zmene však došlo so zánikom tzv. rovera*. Pôvodne šlo o siedmeho hráča na ľade, zvyčajne toho najlepšieho z tímu. Ten sa pohyboval po celom klzisku a podporoval ako obranu, tak útok, podľa toho, kde bol práve najviac potrebný.

O prechode na systém so šiestimi hráčmi sa viedli dlhé spory. Editor Toronta Star W. A. Hewitt (otec Fosteru Hewitta) navrhovanú zmenu prirovnával k hraniu bejzbalu bez spojky**. Znížením počtu

* Spojka medzi obrannou a útočnou formáciou. Pozn. prekl.

** Vnútroptoliar medzi druhou a treťou métou. Pozn. prekl.

hokejistov na šesť sa hokej zindividualizoval, ale fanúšikovia si nový variant doslova zamilovali. S menším počtom ľudí na ľade dostali hráči viac priestoru na to, aby mohli podržať puk a vyrážať do protiútokov.

V roku 1912 sa stal súčasťou ligy nový tím s názvom Toronto Hockey Club. Ten sa však čoskoro premenoval na Toronto Blueshirts, a to pre svoje modré svetie s obrovským bielym písmenom T na hrudi. T ako Toronto. Svoj prvý zápas zohrali Blueshirts na prvý sviatok viačočný 1912 pred zrakmi štyri a pol tisíc divákov v torontskej Arena Gardens proti Montreal Canadiens.

Arena bola len tretím zastrešeným klziskom v celej krajine. Pre fanúšikov to bolo oveľa pohodlnejšie, ako sedieť vonku na mraze, aj keď v porovnaní s dnešnými štandardmi to bola skôr taká obrovská stodola. Sedadlá tam boli vyrobené z neohobľovaných fošní.

Reportáž z tohto zápasu vyšla aj v The Montreal Gazette. „Dvaja obrancovia založili útok. Jeden sa vrátil a štyria jeho spoluhráči sa usadili pred brámkou súpera. Georges Vézina dostal pokutu päť dolárov za to, že polihoval vo svojom bránkovisku, Didier Pitre, pravé krídlo Canadiens, dokonca sedem dolárov za to, že dostal dva päťminútové tresty.“

Blueshirts s hokejom ešte len začínali. Sedem ich hráčov nikdy predtým nepôsobilo na profesionálnej úrovni, preto bol výsledok presne taký, aký sa dal medzi Habs a nováčikom sťaže očakávať: Montreal zvíťazil 9:5. V nasledujúcej sezóne (1913/14) už však Blueshirts pod vedením hrajúceho trénera Jacka Marshalla vybojovali Stanleyho pohár. Nenávisť medzi Torontom a Montrealom teda vzplanula dávno pred tým, ako sa vôbec zrodila myšlienka na NHL.

V roku 1915 kúpil Eddie Livingstone Toronto Blueshirts od Franka Robinsona. Lenže s vlastníkmi ostatných tímov v NHA si príliš nesadli. Neustále sa medzi sebou dohadovali a vzájomne sa vyhrážali žalobami. Obzvlášť sa im nepáčil fakt, že si Eddie najal pár namakaných

chlapíkov, ktorí sa neustále potílkali okolo, keď sa s ním niekto pokúšal vyjednávať.

NHA v roku 1916 vstúpila do svojej poslednej sezóny so šiestimi tímami – Montreal Wanderers, Montreal Canadiens, Ottawa Senators, Quebec Bulldogs, Toronto Blueshirts, a pretože mnohí hráči boli odvedení, aby bojovali v prvej svetovej vojne, prizvala si menovaná päťica ešte hokejový tím zložený z vojakov 228. práporu.

Jeho hráči si hovorili Northern Fusiliers a ľudia ich milovali. Zišla sa v ňom šestica víťazov Stanleyho pohára z rokov minulých: center Sam „Goldie“ Progers, ktorý titul získal hneď dvakrát – v roku 1912 s Quebec Bulldogs a o štyri roky neskôr s Montreal Canadiens; kapitán tímu Howard McNamara, ktorý sa s Canadiens a tiež Amos Arbour radoval zo Stanleyho pohára v roku 1916; McNamarov brat George, ktorý triumfoval o dva roky skôr s konkurenčnými Blueshirts; Eddie Oatman, držiteľ titulu z roku 1912 s Quebecom, a poručík „Roxy“ Rocque Beaudro. Ten získal Stanleyho pohár už v roku 1907 s Kenora Thistles. Skúste si predstaviť šesticu držiteľov trofeje pohromade v jednom tíme. Tento mančaft by bol určite aj v dnešnej dobe najobľúbenejší v celej súťaži.

Po väčšinu mojej hráčskej kariéry, a to hlavne v Kanade, sme vojnu vnímali len ako čosi vzdialené, čo sa dotklo našich rodičov alebo prarodičov. Vojna až do deväťdesiatych rokov rozhodne nepatrila k veciam, o ktorých by sme veľmi premýšľali. Obete, ktoré prinášali muži, ktorí slúžili našej krajine, sme považovali za úplne samozrejmé. Ale potom, keď sa na lade objavil člen Northern Fusiliers, dostal od Floridy až po Vancouver omnoho väčší potlesk, než akým diváci oceňovali bežných hráčov. A treba povedať, že oprávnene. Skúste si predstaviť, aké privítanie by dostali v dnešnej dobe, keby ešte navyše nastúpili na zápas.

Keď na ľad vyšli Fusiliers vo svojich kaki uniformách, diváci doslova šaleli. Vo februári 1917, keď boli ešte pred koncom hokejovej

sezóny povolaní za more, viedli ligu v počte strelených gólov. Vďaka bohu, nikto z nich v boji nezahynul, naopak, splnili to, kvôli čomu sa do Európy vydali. Obrovitý obranca Art Duncan ako člen Royal Flying Corps (RFC) zostrelil jedenásť nepriateľských lietadiel, za čo dostal Military cross.

Po tom, ako Fusiliers odišli, sa majitelia NHA – bez Eddieho Livingstona – tajne stretli v montrealskom hoteli Windsor, aby pred začiatkom novej sezóny naplánovali vznik úplne novej ligy. Predovšetkým sa chceli zbaviť Livingstona, takže sa rozhodli, že ukončia pôsobenie v NHA a od sezóny 1917/18 rozbehnú novú ligu s názvom National Hockey League. Za prezidenta bol zvolený Frank Calder. NHL utvorili kluby: Wanderers, Canadiens, Senators a vtedajší tím z Toronta – Toronto Arenas. Ten patril Toronto Arena Company, ktorá vlastnila aj halu v Montreale, a nie je vôbec žiadnym prekvapením, že ho tvorili predovšetkým hráči, ktorí v predchádzajúcej sezóne nastupovali za Blueshirts.

Hneď vo svojej prvej sezóne, 1917/18, Arenas vybojovali Stanleyho pohár. Livingstone bol nepríčetný, že stratil nielen svoj tím, ale aj súťaž, a podal žalobu. Lenže nič nedosiahol. Nová liga mala predurčené, že tu zostane dodnes, rovnako ako Toronto a Montreal, dva tímy, ktorých vzájomná neznášanlivosť sa stala legendárnou. V roku 1919 sa Arenas premenovali na Toronto St. Pats. O osem rokov neskôr svoj názov zmenili znova – na Toronto Maple Leafs.

KAPITOLA TRETIA

TEX'S RANGERS A LEAFS

Ak chcete v New Yorku vyčnievať, musíte mať tie najvyššie ambície. Newyorčania neposedávajú a nečakajú, kým sa stane niečo zaujímavé. Tu sa totiž niečo zaujímavé deje stále. Keď chcete upútať pozornosť, musíte byť sám rovnako zaujímavý ako to najvzrušujúcejšie mesto na celom svete.

Toto bola pravda už v roku 1920 a je to pravda aj dnes. Práve sa dostaval štadión Yankees. Vznikol futbalový tím New York Giants. A okázali promotéri, ako bol Tex Rickard, vďaka veľkým akciám privádzali na svet športové hviezdy.

V júli 1921 dal Rickard dokopy prvú súťaž o milión dolárov – zápas v boxe medzi majstrom sveta v ťažkej váhe Jackom Dempseym a Georgesom Carpentierom, ktorý bol šampiónom v ľahkej váhe a tiež vyznamenaným francúzskym pilotom z prvej svetovej vojny. Rickard zápas propagoval ako súboj storočia, aj keď Dempsey vážil o takmer štrnásť kilogramov viac ako Francúz.

Rickard si požičal štvrt milióna dolárov, aby vybudoval športovisko v Jersey City, ktoré ležalo priamo oproti Manhattanu cez rieku Hudson. Na výstavbu arény bolo treba len deväť týždňov, a to aj napriek

tomu, že bola dostatočne veľká, aby pojala 91 612 divákov. Vypredal ju a hľadisko sa počas zápasu niekoľkokrát trochu zakymácalo. Dempsey knokautoval Carpentiera vo štvrtom kole a Rickard zarobil 1 789 238 dolárov.

Rickard prevádzkoval aj Madison Square Garden. V roku 1926, keď uvidel Howieho Morenza a Canadiens korčuľovať proti svojim „nájomníkom“, New York Americans, bol hrou taký nadšený, že spoločne so svojím partnerom, plukovníkom Johnom Hammondom, napísal NHL žiadosť o ďalší tím v New Yorku a licenciu získal.

Rickard chcel odštartovať v plnej palbe, takže za desaťtisíc dolárov najal chlapíka Conna Smytha ako generálneho manažéra a požiadal ho, aby zostavil tím. Výročná cena pre najužitočnejšieho hráča play-off, rovnako ako divízia, do ktorej patrili Kings a Oilers v čase, keď som hrával ja, dnes nesie Smythovo meno, čo svedčí o jeho význame v hokeji. A aj keby nikdy nepracoval priamo pre NHL, stále by bol významnou osobnosťou. Bol univerzitným športovcom, a to ako hokejovým, tak futbalovým, ktorý prerušil svoje štúdium inžinierstva, aby narukoval do armády ako dôstojník delostrelectva v prvej svetovej vojne, kde si vyslúžil Vojenský kríž za to, že zastavil nemecký protiútok, aj keď bol vyzbrojený iba revolverom. Potom sa pridol k Royal Flying Corps, bol zostrelený a zvyšok vojny strávil ako vojnový zajatec. (Znova sa nechal naverbovať aj do druhej svetovej vojny a bol zranený vo Francúzsku.) Bol to mimoriadny muž.

Po konci prvej svetovej vojny sa vrátil na Torontskú univerzitu a začal trénovať svoj bývalý hokejový tím. Blues, ako si hovorili, chodievali hrať do Bostonu a práve tam sa Smythe stretol s Charlesom Adamsom, ktorý ho neskôr odporučil Rickardovi a Hammondovi. Tím, ktorý začal budovať, nazvali športoví novinári „Tex’s Rangers“ a tento názov mu už zostal. Aj ja som mal to šťastie, že som si mohol obliecť ich ikonický dres.

Podobne ako mnohí generálni manažéri, aj Smythe začal budovať svoj tím odzadu. Povolal 189 centimetrov vysokého a 95 kilogramov vážiaceho skúseného obrancu Ivana „Chinga“ Johnsona z Manitoby vo Winnipegu. Potom šiel po Clarenceovi „Taffym“ Abelovi, obratnom stokilovom obrancovi. Boli to dvaja najväčší hokejisti. Nikto sa nechce stretnúť v rohu s bekom, ktorý váži o osemnásť kíľ viac ako on.

Vtedy nebolo také dôležité, kto má v zápase vyššie percento držania puku, ako je to dnes. V tom čase ste mohli nechať súpera, aby sa hral s pukom on, a napriek tomu mať stretnutie plne pod kontrolou. Keď som hrával za Oilers, Marty McSorley, pred tým, ako sa nastálo vrátil do obrany, nastupoval v útoku s Kevinom McClellandom a Davom Semenkou. Celú minútu a pol sa ani nemuseli dotknúť puku a súper sa napriek tomu nedostal z vlastného pásma. Takto nejako to asi muselo vyzeráť vtedy, keď ste hrali proti Johnsonovi a Abelovi.

Smythe si dosť užil, keď sa snažil oboch obrovitých obrancov podpísať. Rozprával, že zakaždým, keď už sa s Johnsonom na niečom dohodol, musel Johnson zavolať domov, aby si u manželky overil, či je to v pohode, a ona mala neustále nejaké pripomienky. Takže museli stále začínať znova a znova. Po niekoľkých hodinách v tomto duchu Smythe priložil pod kotol a prišiel s konečnou ponukou, ktorá mala jedinú podmienku: Johnson musí podpísať skôr, než zavolá domov.

Abel, ktorý sa narodil na prelome storočí v Sault Ste. Marie v Michigane, bol prvým Američanom, ktorý prišiel do NHL. Podpísať ho bolo ešte oveľa ťažšie. Neustále sa snažil vycúvať. A tak ho Smythe požiadal, aby sa s ním stretol vo vlaku v jeho súkromnom kupé. Keď tam Abel dorazil, Smythe zamkol dvere a povedal mu, že ho nepustí von, kým nepodpíše. Keď sa vlak začal rozbiehať, Abel zmluvu podškrabol, otvoril dvere a vyskočil na nástupište.

Smythe hľadal hráčov aj vo Western Hockey League (WHL). Tam sa hral hokej na dobrej úrovni. V sezóne 1925/26 tu pôsobilo šesť tímov:

Saskatoon Sheiks, Calgary Tigers, Edmonton Eskimos, Portland Rosebuds, Vancouver Maroons a Victoria Cougars. WHL zostala poslednou ligou, ktorá sa spoločne s NHL zapájala do bojov o Stanleyho pohár. Vlastne to boli Victoria Cougars, kto prehral finále s Canadiens rok predtým. Tímy WHL ale prestávali byť finančne konkurencieschopné NHL.

Frank Patrick a jeho brat Lester šéfovali východnej súťaži počas pätnástich sezón. Keď usúdili, že liga nemôže prežiť, naplánovali v máji 1926 rozpredať hráčov z WHL tímom z NHL a výnos rozdeliť medzi majiteľov WHL. Samozrejme, pokiaľ šlo o pracovnoprávne vzťahy, vtedy bola úplne iná doba. Až do šesťdesiatych rokov hráči neboli partnermi, ale len zamestnancami. Dnes je potrebný súhlas hráča na predaj jeho práv z jednej ligy do druhej, ale vtedy to bolo inak. Nikto nevedel, ako to urobiť lepšie.

Bratia Patrickovci sú považovaní za dva z tých najdôležitejších článkov, ktoré ovplyvnili formovanie hry, ktorú hráme dnes. Lester vyrástol v Montreale a bol najstarším z ôsmich detí. Najviac sa preslávil ako produktívny obranca, ktorý s Montreal Wanderers vyhral v rokoch 1906 a 1907 dva Stanleyho poháre. Otec Joe predal svoju drevársku firmu a Patrickovci vytvorili Pacific Coast Hockey Association (PCHA). Investovali 35-tisíc dolárov do Denman Areny, domova Vancouver Millionaires. A boli to práve Patrickovci, kto vymyslel, ako vyrobiť umelý ľad, ktorý sa používa ešte dnes. Jeden z klubov v ich PCHA, Seattle Metropolitans, sa v roku 1917 stal prvým americkým víťazom Stanleyho pohára. V roku 1925 vyhrali Pohár Victoria Cougars, ktorých Lester viedol ako tréner a manažér. Títo chlapíci mali hokej v krvi.

Bratia prišli s radom pravidiel a inovácií, ktoré budú dnešným fanúšikom pripadať známe. Či už je to systém play-off, trestné strieľania, modré čiary, prihrávky do útočného pásma, čísla na svetloch, programy, to, že brankár nemusel chytať v stoji, striedanie hráčov počas

hry, či farmárske tímy. A to rozhodne nie je všetko. Rodina Patrickovcov bude súčasťou príbehu ešte o niečo neskôr.

V každom prípade, Smythe mal k zloženiu zostavy Rangers stále dosť ďaleko. Podarilo sa mu získať dvoch najlepších hráčov západnej ligy – bratov Billa a Buna Cookovcov zo Saskatoonu. Na ich odporúčanie potom podpísal hráča, ktorý sa stal jedným z najväčších hokejistov New York Rangers všetkých čias. A to aj napriek tomu, že Smythe jeho získanie vzápätí ľutoval. Frank Boucher bol bývalým členom Kráľovskej kanadskej jazdnej polície a vskutku výnimočným hráčom. (V druhom zápase semifinále Stanleyho pohára jeho Vancouver Maroons prehrali s Montreal Canadiens 1:2; Boucher sa postaral o jediný gól Vancouveru a oba góly Montrealu strelil jeho brat Bill.) Ale bol maličký. Meral iba meter sedemdesiatpäť a vážil asi šesťdesiatjeden kíl. Keď sa Smythe vo vlaku stretol so svojou novou hviezdou, vykrikoval: „To som zaplatil pätnásťtisíc dolárov za teba? Bill Cook sa musel zbláznit!“

Nakoniec sa ukázalo, že Bill Cook bol dosť chytrý. Boucher hral na centri slávnej Bread Line medzi bratmi Cookovcami. V rokoch 1928 a 1933 vyhrali Stanleyho pohár a Boucher zostal v Rangers až do konca svojej kariéry v roku 1938. Potom sa vrátil ako tréner a doviedol Rangers k ďalšiemu Poháru v roku 1940. A keď sa súpiska Rangers počas druhej svetovej vojny preriedila, vrátil sa z hokejového dôchodku a odohral ešte jednu sezónu. Asi tou najzaujímavejšou skutočnosťou týkajúcou sa Franka Bouchera je to, že bez neho Rangers nevyhrali Stanleyho pohár, a to až dovtedy, než sa v roku 1994 stal kapitánom tímu Mark Messier. Možno ešte viac prekvapivé bolo, že ho Conn Smythe v tíme nechcel.

Jeden z nich musel odísť a nakoniec to bol Smythe. Postavil silný tím za pomerne slušnú cenu 32-tisíc dolárov. Ale než vôbec Rangers vstúpili do svojej prvej sezóny, bol bez práce, pretože sa dostal do

sporu s Rickardom a jeho partnerom. Odmietol totiž podpísať hráča s menom Babe Dye. Smythe chcel tímových hráčov a Dyea považoval za prílišného individualistu. Jeho šéfovia nesúhlasili. Dye počas svojich prvých siedmich sezón v NHL nastrieľal v 172 zápasoch 175 gólov, väčšinu z nich za Toronto. Rangers medzitým, vo svojej druhej sezóne v lige, vyhrali Stanleyho pohár. Rozhodol o tom v piatom zápase finále svojím víťazným gólom Frank Boucher.

Rangers chceli svojím prvým zápasom, hraným 16. novembra 1926, urobiť diery do sveta. Lou Marsh, ktorý mal stretnutie písať, dostal nariadené, aby namiesto píšťalky používal triangel. Tento nápad sa neujal. Johnny Brunno, ktorý mal na starosti propagáciu Rangers, zase prišiel s návrhom, že by mali tri dni pred prvým zápasom uniesť svojho najlepšieho strelca a kapitána Billa Cooka a potom ho „nájsť“ tesne pred úvodným buly. Ani tento nápad sa nechytí.

Dobry generálny manažér nikdy nie je bez práce dlho. Po tom, ako bol vyhodnený, sa Smythe presťahoval späť do Toronta. Jack Bickell, jeden z majiteľov St. Pats, plánoval predáť licenciu za 200-tisíc dolárov do Philadelphie. Ale keď videl, že Rangers počas svojho prvého roka vyhrali divíziu, spočítal si, že Smythe zrejme vie, čo robí a navrhol mu, aby prevzal kontrolu nad jeho tímom.

Smythe súhlasil, ale len pod podmienkou, že tím zostane v Toronte. A že sa stane čiastočným vlastníkom. Bickell od neho požadoval nájdenie investorov, ktorí by dorovnali ponuku Philadelphie, a sám sa podvolil prispieť sumou štyridsaťtisíc dolárov. Smythe zložil desaťtisíc. Potom zohnal aj zostávajúcich 150-tisíc a premenoval tím na Maple Leafs na počesť znaku, ktorý mal na svetoch olympijský tím v roku 1924, a tiež odznaku, ktorý nosil na uniforme ako kanadský vojak počas vojny. Takisto zmenil tímovú farbu zo zelenej na bielu.

Od toho času bol Smythe spätý s históriou Leafs. Aby sme boli úplne presní, bez Smytha by dnes neexistoval tím s názvom Maple

Leafs a hokejová história, spoločne so snami celých detských generácií, by vyzerala úplne inak. Hrozné je, že keby bol len trochu väčším showmanom, zostal by v New Yorku, vo vedení Rangers. A Leafs by nikdy neexistovali.

KAPITOLA ŠTVRTÁ

BRUINS

Musím sa priznať, že ako hráč som nikdy nemal rád zápasy v Boston Garden. Pochybujem, že tam ktokoľvek okrem Bruins hrá rád. Väčšina ľadových plôch má rozmery 61 na 26 metrov, ale v Garden to bolo 58,2 na 25,3 metra. O tri metre menej na dĺžku a meter na šírku. Možno vám to nepripadá ako veľký rozdiel, ale je to poriadne poznať.

Každý, kto niekedy sledoval hokej na klzisku s olympijskými rozmermi, ktoré je väčšie ako ľad v NHL, vie, že je to úplne iný hokej. Tých pár desiatok centimetrov na šírku navyše takmer znemožňuje obrancom uzavrieť priestor pred útočníkmi. Chytrý si prihrávajúci tím dokáže takmer neobmedzene kontrolovať puk pozdĺž mantinela a útočník rútiaci sa v plnej rýchlosti má veľa priestoru na to, aby preklzol obrancovi okolo mantinela. Hráčom zo Severnej Ameriky sa ich defenzíva ťažko prispôsobuje veľkému klzisku a niektorí supertalentovaní Európania sa zase nikdy nedokážu prispôbiť hre v Severnej Amerike. Obrancovia v NHL bránia menší priestor, a tak sa naučili stáť na modrej čiare, čo môže byť pre hráča, ktorý si myslí, že má okolo mantinela dosť miesta, veľmi nepríjemné privítanie do severoamerického hokeja.

Čo i len o trochu menšie klzisko znamená, že máte, samozrejme, na všetko oveľa menej času a priestoru, kým vás niekto doženie a pripraví vás o puk. Žiadny tím to nevie lepšie ako Bruins. Polovicu svojich zápasov vtedy hrali na malom klzisku a tie sa vždy stavali preto, aby ste hosťujúci tím nepustili k puku. Keď hráte proti Bruins na ich ľade, nemáte na výber a musíte hrať ich hru.

A sú v nej fakt dobrí. Skúste sa zamyslieť nad hráčmi, ktorí sa v Bostone v priebehu rokov stali hrdinami: Derek Sanderson, John Wensink, Terry O'Reilly, Stan Jonathan a Peter McNab. Z posledného obdobia potom napríklad hráči ako Shawn Thornton, Milan Lucic alebo Brad Marchand, ktorí pokračujú v tradícii na štandardných rozmeroch ľadu v TD Garden. Pochybujem, že si ktokoľvek hru proti nim užíval.

Nebolo veľa hál, ktoré by nám naháňali strach, ale Garden bola tvrdá a neľútostná a Bruins mali tím, ktorému to vyhovovalo. Mark Messier hovorieval, že v Garden ste si pripadali, ako keby s vami hrali pinball. Nebol čas ani priestor na náš milovaný otvorený hokej. Vedeli sme, že keď prídeme do Bostonu, postavíme sa jednému z najťažších súperov v lige. A až do play-off 1988 sme neprišli na to, ako na Bruins. K tomu sa dostanem o chvíľu.

Boston Garden tiež uľahčila prácu jednému z domácich útočníkov, Stevovi Kasperovi, ktorý mi neustále visel na chrbte. Doslova mi šliapal na päty v každom striedaní a snažil sa ma pripraviť o puk. Steve bol dobrý hráč a hral tvrdo. Malé klzisko mu moje tieňovanie dosť uľahčovalo. Táto taktika sa používala skôr v tom čase, keď som hrával ja. Dnes už sa to veľmi nevidí. Časom som však prišiel na to, ako si s tým poradiť. Začal som tieňovať iného ich hráča, takže sa na ľade otvoril priestor pre mojich spoluhráčov.

Ďalšou vecou, ktorej mal Boston vždy dostatok, boli kvalitní obrancovia. Je to skoro až nefér, že mal jeden tím vo svojom kádri Bobbyho Orra, Brada Parka, Raya Bourquea a Zdena Cháru. Spomínam si, keď som v Garden hral proti Bourqueovi. Stredné pásmo je tu také krátke,

že keď Bourque akoukoľvek rýchlosťou vykorčuľoval z vlastnej tretiny, bol na červenej čiare skôr, ako ste si to vôbec všimli a mohol sa napriahnuť ku golfáku alebo preletieť okolo neohrabaného obrancu.

Veľkosť klziska v Garden sa zdala byť ideálna pre obrancov, ktorí vyrážali do protiútokov, a Eddie Shore bol pravdepodobne tým najúžasnejším bekom na svete ešte pred tým, ako bola táto hala postavená.

1. októbra 1924 bolo oznámené, že Boston bude mať prvý americký tím v NHL a povedie ho prezident klubu Charles (C. F.) Adams, zakladateľ prvého národného obchodného reťazca s potravinami. Adams o hokeji prvýkrát počul raz pri raňajkách od svojho synčeka Westona. C. F. Adams začal jazdiť na zápasy do Montrealu a po tom, ako sledoval zápas o Stanleyho pohár medzi Montreal Canadiens a Calgary Tigers, sa rozhodol, že v Bostone tiež založí tím. Bruins a Canadiens sú jednými z najväčších rivalov, ale pravdou je, že keby sa Weston Adams v Montreale nezamieril do hokeja, možno by v Bostone nikdy tím NHL nebol.

Jednou z prvých vecí, ktoré Adams urobil, bolo, že najal Artu Rossa, víťaza Stanleyho pohára s Kenora Thistles z roku 1907 a s Montreal Wanderers z roku 1908. Ross predtým trénoval na McGillovej univerzite a potom písal v NHL. Stal sa jednou z najväčších hokejových osobností. Trofej, ktorá je každoročne udeľovaná najproduktívnejšiemu hráčovi NHL, nesie jeho meno. Ale keď mal dvadsaťdva, bol iba jedným z tímu. Ross sa presťahoval do Montrealu, aby hral za Wanderers, a spriatelil sa s ďalšími hokejistami v lige vrátane Franka a Lestera Patrickovcov. Tí mu po zániknutí WHL dali tip na dvadsaťtriročného chlapca z farmy v Saskatchewan – tvrdého, rýchleho obrancu, ktorý pôsobil v Edmonton Eskimos, Eddieho Shora. Adams kúpil práva na Shora a ďalších šesť hráčov (jedným bol Frank Boucher, ktorý bol čoskoro vytrejdovaný do Rangers) za päťdesiat tisíc dolárov.

Rovnako ako Bobby Orr a Paul Coffey, aj Shore zmenil hru vyrážením do protiútku. Tímy na takú ofenzívu prichádzajúcu zo zadných

radov nemali odpoveď. Shore sa skôr podobal Orrovi. Bol podobne mohutný a rád miešal puk. Paul bol hráč, ktorý vás rozniesol na kopytách vďaka svojej rýchlosti. Dokázal si nájsť medzierku, nabráť rýchlosť a prejsť okolo súpera. Shore zase získaval priestor vďaka tomu, že súperov donútil, aby si radšej dvakrát rozmysleli, kým si na neho niečo dovoľia.

Shore je vlastne stále zapísaný v knihe rekordov. Je jediným obrancom, ktorý štyrikrát získal Hartovu trofej, ale zároveň drží neoficiálny rekord za najviac veľkých trestov za bitku v jednom zápase – pobil sa v ňom päťkrát. Ničoho sa nebál a bol dosť zlý. Dokázal udrieť ako nákladný vlak, ale tiež sám korčuľoval s pukom stredom ihriska a lákal súperov, aby ho zasiahli. Zvyčajne sa od neho len odrazili. V každom prípade, keď hráte takýmto spôsobom, poštvete proti sebe celú ligu. Každý túžil Shora zostreliť. Keď potom končil kariéru, mal takmer tisíc stehov, štrnásťkrát zlomený nos a päťkrát čelusť. Ako väčšina tých najlepších obrancov jeho doby, hrával cez päťdesiat minút za zápas – čo je minimálne dvojnásobok toho, čo odohrajú elitní obrancovia dnes.

Shore nebol iba nezničiteľný, on na ľade doslova elektrizoval. Dokázal na seba strhnúť pozornosť brániacich hráčov, rovnako ako Bobby Orr alebo Paul Coffey, a urobiť tak priestor pre svojich spoluhráčov. Mal jednoducho hokejové videnie. Keď ste sa dokázali uvoľniť, dostali ste prihrávku. Rovnako ako Orr a Coffey, aj Shore mal taký sklz, že sa mu ostatní nedokázali vyrovnáť. Bolo to, ako keby sa vznášal. Keď hráči korčuľujú, vidíte, ako drú a zarezávajú sa do ľadu. Nadaní korčuliari však zostávajú na povrchu ľadovej plochy, akoby sa nemuseli vôbec snažiť. Každý bol vždy krok alebo dva pozadu. Shore je autorom tzv. power play. Dnes tento pojem znamená, že hráte v precíslení, kým si súper odpykáva trest. Keď bol na ľade Shore, vyzeralo to, ako keby jeho tím práve hral v početnej výhode, pretože ho bol plný ľad. Takým skvelým korčuliarom bol Shore.

Bolo by ťažké ešte viac prikrášiť Shoreov význam pre hokej. Takmer každý rok bol zvolený do prvého All-Star tímu. The Hockey News ho nominovali do prvej desiatky najlepších hráčov všetkých čias. Ani to však nevystihuje jeho vplyv na NHL. Spomeňte si, že liga vtedy práve expandovala do Spojených štátov. Keď potom po rokoch došlo k ďalšiemu rozširovaniu, niektoré tímy to nezvládli. Napríklad takí Penguins by možno vôbec neprežili, keby sa nebol objavil Mario Lemieux. Shore bol rovnaký prípad. Keď liga potrebovala hviezdu, bol tam.

Fanúšikovia sa tlačili v maličkaj Boston Arene, aby Shora videli. Veľmi skoro bolo jasné, že Bruins potrebujú väčšiu halu. Tex Rickard, ktorý práve postavil Madison Square Garden, prišiel s nápadom vytvoriť v Bostone to isté, čo urobil v New Yorku. V roku 1928 sa otvorila Boston Garden. Pretože bol Rickard promotérom boxu, navrhol halu tak, aby mohli fanúšikovia sledovať hru z takej blízkosti, aká len bola možná. Ľudia ju nazývali „hala, ktorú postavil Eddie Shore“. Pre zaujímavosť, Boston Arena zostala jedinou z pôvodných hál NHL a stále je v prevádzke. Jednu sezónu ju používali ako svoju domácu základňu New England Whalers* a dnes slúži Northeastern Huskies.

Keď som Garden uvidel prvýkrát, hral som ešte vo World Hockey Association (WHA). Môj kamarát z Oilers Garnet „Ace“ Bailey ma vzal na zápas Bruins a ja som nemohol uveriť tomu, že by tím NHL mohol hrať na takomto malom klzisku. Pripomínalo to ihrisko pre hráčov z juniorskej úrovne B. Nebol tam vôbec žiadny priestor na pohyb. Potom som sa pozrel na striedačku a videl som tých Big Bad Bruins. Hneď mi napadlo: „Guy Lafleur musel byť ešte neveriteľnejší, ako som si predstavoval.“ Aj keď sa ho títo chlapíci snažili zastaviť, vždy tu dokázal zahrať skvele.

* Dnešní Carolina Hurricanes. Pozn. prekl.

Pravdou je, že v Bostone sa hralo tak zle, že zo seba hráči často dokázali dostať to najlepšie. Musíme rešpektovať Bruins a ich halu. Určite v tom bolo oveľa viac ako strach z toho, že sa strápnite v národnom vysielaní. Dalo by sa povedať, že človek sa bál všetkých tých „veľkých“ hál, ale žiadnej inej tak, ako tejto. Ja osobne som nikdy nevidel žiadny iný tím sústredený tak, ako Oilers pred tretím zápasom v Bostone v roku 1988.

Na druhej strane, šatňa hostí bola povestne malá a nekomfortná. Nám to však bolo jedno. Sťažovali sme sa len na to, že tam bolo ako v saune. Zapojili sme si pár vetrákov, čo nám trochu pomohlo. Rozumiem tomu, prečo bolo toľko starých hál nahradených novými – Boston Garden, Montreal Forum, Maple Leaf Gardens. Samozrejme, nemôžem prehliadnuť atraktivitu moderných kabín NHL s ich kuchármi a zariadením. Ja som ale mal šťastie, že som si mohol vychutnať vzrušenie z toho, že si zahrám na rovnakom ľade a sadnem v rovnakej šatni, kde predo mnou sedávali hráči ako Eddie Shore.

KAPITOLA PIATA

HAWKS

Nikdy nezabudnem na svoj prvý zápas v NHL. Už keď som vyrastal, predstavoval som si, aké to bude – a zrazu to prišlo a ja som prechádzal tunelom k ľadu. Veľa vecí bolo presne takých, ako som si ich vysníval a veľa vecí zase úplne rovnakých, ako v ktorejkoľvek inej hale, v ktorej som hral predtým. Nech príďte kamkoľvek, má ľad svoju špecifickú vôňu. My sme ale boli v starom Chicago Stadium, ktoré sa žiadnej inej aréne nepodobalo. Bolo tam oveľa viac fanúšikov, ako som bol zvyknutý vídať pri zápasoch WHA, a tiež tam hlasno hral organ. Srdce mi búšilo od vzrušenia.

Keď som sa potom na úplne prvé buly svojej kariéry v NHL postavil proti Stanovi Mikitovi, bol som unesený ešte viac. Býval totiž jedným z mojich idolov a pravdepodobne najlepším centrom desaťročia v celej lige. Nebol to nijako extra vysoký hráč, a keď som na miesto na vhadzovanie kládol svoju hokejku, predstavoval som si, ako buly vyhrám. Lenže som si ani neškrtol. Bolo to dávno pred tým, ako som začal legendy porážať.

Atmosféra v Chicagu bývala vždy búrlivá a pri hymnách tradične spievali aj fanúšikovia. Nikdy to tam však nebolo hlasnejšie ako v ten večer, keď sme tam v roku 1991 hrali All-Star Game. Dva dni predtým sa totiž začalo koalíčné bombardovanie, ktoré odštartovalo operáciu Púštna búrka, a ľudia boli vo vlasteneckej nálade. Rev v hale ešte zosilnel, keď hlásateľ vyslovil podporu jednotkám od NHL a NHLPA. Utíchol iba na okamih, a to keď boli ľudia požiadaní, aby pomysleli na všetkých tých mužov a ženy v Perzskom zálive. Keď sa potom spevák Wayne Messmer dostal k záverečným slovám „O Canada“, začal hluk znova nadobúdať silu a naplno prepukol vo chvíli, keď Messmer spustil „The Star-Spangled Banner“. Hala sa otriasala nadšením. Môj bratranec bol v tom čase v Námornej pechote Spojených štátov amerických, takže keď som tam stál uprostred ľadu a vstrebával všetky tie emócie, cítil som, že som tiež súčasťou toho všetkého.

V roku 1994, len pár dní pred tým, ako mali Hawks odohrať svoj posledný zápas vo svojej starej „stodole“, išiel Messmer po víťaznom zápase domov. Po ceste ho, sediaceho v aute, prepadol zlodej a prestrelil mu hrdlo. Messmer sa síce časom uzdravil, ale bolo otázkou, či bude môcť ešte niekedy spievať. Namiesto toho, aby si za neho našli náhradu, odspievali fanúšikovia hymnu na jeho počesť sami a boli rovnako hlasní, ako keď fandili. Bola to možno tá najemotívnejšia hymna, akú kedy NHL počula.

Mnoho ľudí to asi nevie, ale Chicago Blackhawks majú svoje korene v Regine v provincii Saskatchewan. V roku 1921 boli Regina Capitals elitným tímom Western Canadian Hockey League. Dvoma ich najlepšimi hráčmi boli členovia Siene slávy – George Hay a jeho najlepší priateľ Dick Irvin. Lenže tímu sa darilo čoraz menej a vo svojej štvrtej sezóne vyhral iba osem z dvadsiatich ôsmich zápasov. Prestáhoval sa do Portlandu v Oregone a premenoval sa na Portland Rosebuds. Keď sa liga o rok neskôr rozpadla,

boli Rosebuds predaní majorovi Fredericovi McLaughlinovi, ktorý práve získal licenciu pre NHL v Chicagu.

V súkromnom živote bol McLaughlin prezidentom spoločnosti dovážajúcej kávu, ktorú vlastnila jeho rodina. Počas prvej svetovej vojny si vzal neplatené voľno a pripojil sa ku guľometčíkom americkej armády. Jeho jednotka mala prezývku Blackhawks podľa Blacka Sparrowa Hawka, bojovníka kmeňa Saukov (jedného z algonkinských kmeňov), ktorý v roku 1812 bojoval na britskej strane. A rovnako nazval McLaughlin aj svoj tím.

Dick Irvin sa presťahoval do Chicaga, aby hral za Blackhawks*, a vo svojich tridsiatich štyroch rokoch stratil v súboji o najproduktívnejšieho hráča ligy na víťazného Billa Cooka z Rangers iba bod. V 43 zápasoch nastriedal Irvin 18 gólov a pridal 18 asistencií. Tretí bol Howie Morenz. Howie Morenz bol, veď viete, ten Howie Morenz. Takže keď ho v tabuľke produktivity porazil Dick Irvin, to už niečo znamenalo.

Keď ho na začiatku ďalšej sezóny zasiahol Mervyn „Red“ Dutton, ktorý mal o osem centimetrov a deväť kíľ viac, utrpel Irvin fraktúru lebky. Vrátil sa, ale jeho hokejové dni boli zrútané. Posledných dvanásť zápasov ročníka 1928/29 strávil na striedačke ako tréner. V roku 1930 potom prijal funkciu hlavného trénera na plný úväzok. V tej sezóne sa tím dostal až do finále Stanleyho pohára, kde narazil na obhajcu titulu – Montreal Canadiens. Pre Hawks to bol najlepší výsledok v ich doterajšej histórii. Keď však Chicago sériu prehralo, McLaughlin Irvina vyrázil.

Trénerov McLaughlin striedal ako na bežiacom páse ďalej – medzi sezónami 1926/27 a 1944/45 celkom štrnásť. V roku 1933 priviedol Godfreyho Mathesona, s ktorým sa predtým zišiel vo vlaku. Matheson vydržal dva zápasy. Conn Smythe nazval McLaughlina „najväčším

* Názov klubu používaný pred rokom 1986. Pozn. prekl.

blbcom, akého v živote stretol“. McLaughlin tiež permanentne bojoval s majiteľom Red Wings Jimom Norrisom.

McLaughlin mal za ženu Irene Castleovú, herečku z Broadwaya. Čo bolo to isté, ako keby mal v dnešnej dobe za manželku niekoho takého slávneho ako Nicole Kidman. Nechal ju navrhnúť tímové logo. Odviedla dobrú prácu – v upravenej verzii je používané dodnes.

McLaughlin sa v Chicagu narodil a bol obrovským patriotom. Chcel tím zostaviť iba z rodených Američanov. Tých ale veľa nebolo, tak pátral po celej krajine. Jedenásť z dvadsiatich piatich hráčov, ktorí za Hawks nastúpili v sezóne 1937/38, sa narodilo v Štátoch, a to vrátane Cullyho Dahlstroma, ktorý v tej sezóne získal Calderovu trofej. Dokonca aj na pozíciu trénera najal McLaughlin rodeného Američana Billa Stewarta. Ten býval pôvodne rozhodcom. Hoci to znie neuveriteľne, Stewart hneď v prvej sezóne doviedol tím až k Stanleyho poháru.

Myslím, že existuje určitá spojitosť medzi hokejom a bejzbalom. Zápas môže v ktoromkoľvek momente prevážiť na jednu stranu vďaka šikovnosti jediného hráča – palkára, nadhadzovača alebo poliara –, ale výhra je stále tímová. Je to úžasná hra. Je to jediný z veľkých športov, ktorý nemá časomieru, takže vám nikdy nedôjde čas. Na začiatku deviatej zmeny môžete prehrávať o sedem bodov a napriek tomu zvíťaziť. Hrať profesionálne je oveľa ťažšie, ako si ktokoľvek dokáže predstaviť. Je ťažšie odpáliť, ťažšie nadhodiť aj ťažšie chytať loptu v poli. Preto je nádherné sledovať niekoho, kto to vie.

Existuje veľa hokejistov, ktorí sa mohli stať profesionálnymi bejzbalistami – Eddie Mio, Marty McSorley, Theo Fleury. Jarome Iginla bol prvým chytačom juniorského národného tímu Kanady a Jamie Benn bol zase vyhlásený za najužitočnejšieho hráča, keď jeho Victoria Capitals, majstri AAA, vyhrali aj majstrovstvá provincie. Gordie Howe bol v hľadáčiku skautov ako bejzbalový hráč a len tak pre radosť trénoval s Detroit Tigers. Asi vás neprekvapí, že dokázal odpáliť až za plot.

Tak či onak, aj keď Chicago v roku 1938 získalo Pohár, McLaughlin Stewarta v nasledujúcej sezóne vyrazil. Black Hawks totiž skončili na poslednom mieste a lepšie si nepočínali ani v ďalších rokoch – medzi rokmi 1947 a 1957 skončili poslední hneď deväťkrát. Všetko sa zmenilo až s príchodom Bobbyho Hulla. McLaughlin zomrel v roku 1944 a spolu s ním aj jeho sen o rýdzo americkom tíme.

Myslím, že jednou zo skvelých vecí na hokeji je športový duch, čo ukázali tímy Original Six, ktoré Blackhawks v tých pre Chicago ťažkých rokoch podporili. Nechceli ich totiž nechať padnúť, a tak s Hawks vytrejovali pár hráčov, aby im pomohli a aby bola súťaž vyrovnanejšia. V roku 1950 Detroit vymenil Ala Dewsburyho, Jacka Stewarta, Dona Morrisona a Petea Babanda spoločne so skvelým brankárom Harrym Lumleyom za Sugara Jima Henryho, Boba Goldhama, Metra Prystaia a Gaya Stewarta. V roku 1954 poslali Canadiens Black Hawks Eda Litzenbergera. Litzenberger bol v tej sezóne ocenený Calderovou trofejou pre najlepšieho nováčika a v roku 1961 dovedol ako kapitán Chicago k Stanleyho poháru.

Keď však premýšľam o Chicagu pred Bobbym Hullom, zakaždým myslím na Ala Rollinsa. V sezóne 1950/51 sa Al Rollins ako nováčik delil o brankárske povinnosti v Toronte s Turkom Brodom, členom Siene slávy, ktorý bol takmer na konci svojej skvelej kariéry. Nebývalo obvyklé mať dvoch brankárov. Väčšina tímov si počas celej sezóny vystačila len s jedným. Do februára 1951 prehral Rollins len štyri z tridsaťjeden zápasov. V tom roku získal Vézinovu trofej.

Keď Rollins v závere základnej časti vychytal v dvoch z posledných troch zápasov čisté konto, bolo rozhodnuté, že do play-off nastúpi ako jednotka. Lenže v úvodnej tretine prvého zápasu si poranil koleno. Do série naskočil Broda, Leafs vyradili Bruins a vo finále narazili na Montreal. Všetkých päť zápasov finále 1951 dospelo do predĺženia. Broda odchytal prvé dve stretnutia s jedným víťazstvom a jednou porážkou. Rollinsovo koleno vyzeralo lepšie, tak sa do bránky vrátil on a vychytal

zostávajúce tri zápasy. Víťazný gól série strelilo v piatom zápase šťastíčko s menom Bill Barilko. Nasledujúce leto sa však Barilkovo lietadlo stratilo počas rybárskeho výletu v severnom Ontáriu. Leafs Pohár znova vyhrali až v roku 1962, v tom roku, keď bolo zrútené lietadlo nájdené. Pre Leafs z toho vzišla akási povera.

Rollins v tíme Leafs vydržal iba jednu sezónu. Tú ďalšiu, 1952/53, už začal ako Hawk. Posunul sa teda od Stanleyho pohára a Vézinovej trofeje, ktoré získal s najlepším tímom v lige, k úlohe pomôcť tomu najhoršiemu tímu v lige vyhrávať zápasy. Napriek tomu, že Chicago v sezóne 1953/54 vyhralo len dvanásť zápasov a skončilo posledné, získal Rollins Hartovu trofej. V troch z oných vyhratých zápasov neinkasoval. Raz vyhlásil, že v zápase za Chicago čelil väčšiemu počtu samostatných únikov ako počas tréningu v Toronte. Chytať v Chicagu pre neho bolo naozaj náročné, pretože veľmi nerád prehrával. Rozčuľovalo ho to. Bol to však tímový hráč. Rollins je, spoločne s hviezdou Brooklyn Americans „Cowboyom“ Tomom Andersonom, jedným z dvoch hokejistov, ktorí získali Hartovu trofej pred rokom 2002 a stále nie sú v Sieni slávy.

Hokejový svet je malý. Alov syn Jerry bol mojím spoluhráčom v prvom profesionálnom tíme, za ktorý som hral – Indianapolis Racers. Jerry bol tvrdý bek. V tréningovom kempe v roku 1978 mu náš tréner Pat „Whitney“ Stapleton prikázal: „Nájdí si Gretzkého a traf ho, hraj na neho osobku a uvidíme, ako bude reagovať.“ A tak ma Jerry naháňal po celom ľade. Vďaka Bohu ma nechytí. Neskôr mi povedal: „Hej, ty si sa úplne vyparil. Skrátka si mi zmizol.“

KAPITOLA ŠIESTA

WINGS

V histórii NHL je všetko tak nejako prepojené so všetkým. Mal som to šťastie, že som si zahral s hráčmi, ktorí nastupovali v lige v päťdesiatych a šesťdesiatych rokoch, a dokonca aj s Gordiem Howom, ktorého kariéra sa začala už v rokoch štyridsiatych. Zahral som si s hráčmi, ktorí naskakovali na ľad v ôsmich rôznych dekádoch. Vďaka trénerom, spoluhráčom aj súperom som sa stal družnejším a nadviazal som vzťahy s množstvom ďalších ľudí. U každého hráča to tak je. V poslednom čase sa v NHL začínajú objavovať synovia tých, s ktorými som sa na ľade stretával ja. A to je len jedna z ciest, ktoré zvädzajú naše hokejové príbehy dohromady.

Ďalšia z vecí, ktoré nás spájajú, sú haly, v ktorých sme hrali. Množstvo tých starých „stodôl“ už to má, samozrejme, za sebou, ale som veľmi rád, že som mal možnosť zahrať si aspoň jeden zápas v Olympii v Detroite. Keby sa NHL a WHA spojili o rok neskôr, nikdy by som tú príležitosť nedostal. Posledný zápas sa v Old Red Barn, ako ju prezývali, odohral v decembri 1979. Oilers sem prišli ako hosťujúci tím

7. novembra toho roku. (Úplnou náhodou sme náš prvý domáci zápas v Edmontone zohrali tiež proti Detroitu.) Takmer k tomu vôbec nedošlo, ale nakoniec som predsa len vyšiel na ľad, ktorý som si ako malý chlapec vtedy na dvore za domom predstavoval. Vyrástol som v blízkosti Toronta, takže som videl pár zápasov Leafs a Marlies v Maple Leaf Gardens, ale Olympiu som prvýkrát uvidel až v ten večer, keď som tam hral. Zahrať si na mieste, o ktorom som počas svojho dospievania sníval, bol poriadne silný zážitok. Bol to jeden z tých okamihov mojej kariéry, na ktoré nikdy nezabudnem.

Je zábavné, ako sú spomienky úzko zviazané s miestami, kde vznikli. Pochybujem, že by ktokoľvek dokázal zabudnúť na jedinečné trámy v Maple Leaf Gardens, slávne schody pred Montreal Forum alebo portrét kráľovnej Alžbety, ktorý visel v starej Arene vo Winnipegu. Northlands Coliseum pre mňa navždy zostane jedinečným. Hlavne som však mal to šťastie, že som si mohol zahrať v Olympii, kde všetky tie tímy Red Wings, o ktorých som ako chlapec sníval, vyhrali všetky svoje Stanleyho poháre. Mimochodom, Wings nás v tom zápase porazili 5:3.

Korene Red Wings siahajú až do WHL k Victoria Cougars. Ich hráči boli postúpení skupine investorov z Detroitu, ktorí získali licenciu na jar 1926. Victoria Cougars boli skvelým tímom. V roku 1925 vyhrali Stanleyho pohár a v roku 1926 podľahli vo finále Montreal Maroons.

Ich najväčšou hviezdou bol Frank Foyston. Keď Lester a Frank Patrickovci v sezóne 1915/16 pridali Seattle Metropolitans do svojej Pacific Coast Hockey Association (PCHA), bol Frank jedným z prvých hráčov, ktorého chceli získať a urobiť z neho kapitána. V sezóne 1915/16, keď mali Metropolitans iba dva roky, stretli sa vo finále hranom na tri víťazné zápasy s Montreal Canadiens. Foyston dovedol Metropolitans

ako prvý americký tím k Stanleyho poháru. V čase, keď prišiel do Detroitu, mal však Frank tridsaťpäť rokov a pomaly končil kariéru.

Vo svojej prvej sezóne skončil Detroit posledný a s viac ako osemdesiatistícovým dlhom. Frank Calder odporučil majiteľom na pozíciu generálneho manažéra a trénera Jacka Adamsa.

Jack Adams bol synom železničiara z Fort William, ktorý je dnes súčasťou Thunder Bay v Ontáriu. Jack bol tvrdý, fyzicky dobre vybavený hráč, ktorý zároveň vedel dať gól. Vlastne sa v sezóne 1921/22 pri svojom pôsobení vo Vancouveri stal najlepším strelcom PCHA, a keď hral v Toronto St. Pats v jednom útoku s Babeom Dyeom (tým, ktorého Conn Smythe nechcel v New Yorku), viedol tímové štatistiky. Získal dva Stanleyho poháre a kariéru ukončil po tom, ako v roku 1927 triumfoval s Ottawa Senators. Bol to prvý rok, keď hráči dostávali prstene pre víťaza Stanleyho pohára. Tie boli vyrobené z osemnásťkarátového zlata so štrnástimi diamantmi v tvare písmena O. No najviac sa Adams preslávil ako tréner a generálny manažér. S Wings strávil tridsaťpäť sezón. Dnes je po ňom pomenovaná trofej, ktorá sa každoročne udeľuje najlepšiemu trénerovi v lige.

Adams zmenil tím k lepšiemu. Keď sa v druhej sezóne Detroitu v NHL, 1927/28, otvoril nový Olympia Stadium, prišlo na prvý domáci zápas viac ako štrnásťtisíc divákov, aby videli súboj Detroit Cougars s Ottawa Senators. Detroit Times napísali, že hokej je „futbal, ktorý zažiarí“. V ďalšej sezóne doviedol Adams tím prvýkrát do play-off.

Od toho času, ako major McLaughlin porazil Jima Norrisa Sr. v boji o licenciu pre tím v Chicagu, spolu títo dvaja už nikdy nevychádzali. Všetko sa ešte zhoršilo, keď vedenie NHL McLaughlina donútilo, aby Hawks používali Chicago Stadium ako domácu arénu. Na budovu mal totiž vlastnícke práva Norris. Investoval do nej v čase, keď si myslel, že práva na klub v Chicagu získa on. McLaughlin a Norris Sr. sa o podmienkach prenájmu dohadovali dlhé roky.

Norris Sr. bol pomerne známou osobnosťou. Priatelia ho volali „Big Jim“, pretože jeho syn mal rovnaké meno ako on. Vďaka parníkom na Veľkých jazerách a úspešnej firme obchodujúcej s obilím zarobil Norris milióny. A pretože chcel mať svoj tím NHL, kúpil spoločne s detroitským Olympia Stadium aj Cougars (z ktorých sa medzitým stali Falcons) a podľa loga Montrealského atletického klubu, ktorého amatérsky hokejový tím vyhral prvé dva Stanleyho poháre, premenoval tím na Red Wings. Zaplatil ich dlhy a investoval do nákupu hráčov, rozvoja farmárskeho tímu a tiež skautingu. Zároveň v klube ponechal Jacka Adamsa.

Prvý rok bol Adams uviazaný na veľmi krátkej reťazi, v neustálom strachu zo straty zamestnania. Po každom zápase musel volať Norrisovi a podávať mu správu o tom, čo sa dialo. V nasledujúcom roku potom Norris údajne Adamsovu zmluvu zničil a uzavrel s ním ústnu dohodu, že ho až do odvolania ponechá v skúšobnej dobe. Jeho skúšobná doba trvala dvadsaťdeväť sezón, až do roku 1962.

Jack bol tvrdohlavý. Red Kelly mi rozprával, že Adams vždy prišiel do šatne a postavil sa priamo pred hráča, ktorého karhal. Mal „holubie prsty“, takže si musel dávať pozor, aby nezakopol. Každý kouč si vždy v tíme našiel hráča, na ktorého si zasadol, a to len preto, aby získal pozornosť. Na začiatku päťdesiatych rokov bol jedným z tých hráčov, po ktorých sa Adams v Detroite rád vozil, Benny Woit.

Adams sedával priamo za striedačkou. Niekedy sa mu okuliare zahmlili tak, že ani nevidel, kto je na ľade. Vždy chcel, aby jeden obranca zostával za všetkých okolností vzadu pred brámkou, a ak sa tento bek pohol zo svojej pozície, Adams na neho po zápase jačal. Vždy

* Metatarsus varus – vrodená chyba, pri ktorej je chodidlo stočené všetkými prstami dovnútra. Nemá slovenský výraz. Pozn. prekl.

tak nejako predpokladal, že to bol Voit. Samozrejme, že sa často mýlil, ale Voit sa nikdy neozval. Jednoducho to tak bral.

Adams sa po ňom vozil až tak, že Voit pri jednom zápase vletel po druhej tretine do kabíny, aby tam bol skôr ako Adams a vzal si pomaranč. Šupky nechal padať priamo pod seba, pred miesto, kde sedel.

Adams vošiel celý rozzúrený, nabehol priamo k Voitovi a začal na neho revať, lenže ako okolo neho pochodoval, začali sa mu zrazu na šupkách kĺzať nohy a takmer spadol. Rozhodilo ho to tak, že úplne zabudol, prečo kričal a vyrútil sa z kabíny von.

Voit a Red Kelly spolu hrávali v obrane. Voit bol silný a pomerne dobrý v hre do tela, ale rozhodne to nebol ten najlepší korčuliar na svete. Red sa zase rád hral s pukom, takže mu Voit čistil cestu. Chémia medzi nimi paradne fungovala. Red vyhral osem Stanleyho pohárov – štyri s Wings a štyri s Leafs.

Bill Quackenbush bol veľký a veselý chlapík, ktorý sa rád rozprával a pospevoval si. Pomáhal mladým obrancom, ako bol Red Kelly, ktorý sa toho od neho počas svojho prvého roka veľa naučil. Quackenbush skvele ovládal komunikáciu. Kričal napríklad: „Máš ho, Red!“ Obrancovia to robia dodnes. Jeden hráč zakričí: „Mám!“ Čo znamená: „S tým si nemusíte robiť starosti, venujte sa svojmu hráčovi.“ Keď ste nerozhodní, má súper dosť času a priestoru rozobrať vás. Kľúčom ku všetkému je komunikácia. Musíte spolu hovoriť.

Quackenbush si to v play-off u Jacka Adamsa zavaril. V roku 1949 získali Toronto Maple Leafs ako prvý tím v histórii NHL tretí Stanleyho pohár v rade a druhý rok za sebou porazili Detroit štyri nula na zápasy. V poslednom zápase Leafs prestrieľali Wings 31:15 a Adams šalel. Ottawa Citizen o Detrote napísal, že mal „nohy ako z olova“. Adams okolo seba mával novinami a hľadal niekoho, na koho by zvalil vinu. O niečo neskôr, keď zistil, že Bill Quackenbush bol deň pred zápasom na golfe, vymenil ho pred začiatkom ďalšej sezóny do Bostonu.

Tommy Ivan trénoval Detroit medzi rokmi 1947 a 1954 a slúžil ako nárazník medzi Adamsom a hráčmi. Bol to malý človečik, ktorý mal len 168 centimetrov a dobre sa obliekal. Nerád na hráčov kričal. Zaobchádzal s nimi s rešpektom.

Jednou z prvých vecí, ktoré Ivan urobil, bolo, že postavil Sida Abela do stredu útoku medzi devätnásťročného Gordieho Howa a dvadsaťdvaročného Teda Lindsaya. Nazývali ich „production line“. Abel bol skúseným hráčom, lenže jeho krídla boli najlepšími priateľmi na ľade aj mimo neho a mali tendenciu hľadať jeden druhého a na svojho centra zabúdať. Keď bol Abel voľný a neprihrali mu, nakričal na nich. A oni počúvali. Nakoniec ich prinútil zvyknúť si a začleniť ho do hry.

V roku 1952 bol Abel predaný do Chicaga a nahradil ho Alex Delvecchio. V tom čase už boli Gordie a Ted skúsenými hráčmi: nepotrebovali teda poslúchať dvadsaťročného študenta druhého ročníka univerzity a vrátili sa späť k prihrávaniu jeden druhému. To je dôvod, prečo majú Howe a Lindsay v štatistikách často o dvadsať až štyridsať bodov viac ako Delvecchio.

Ted Lindsay bol jedným z najlepších hráčov Wings, ktorí kedy hrali hokej. Spoločne s Adamsom ako generálnym manažérom bol Lindsay jedným z kľúčových faktorov, ktoré priviedli Detroit k štyrom Stanleyho pohárom (1950, 1952, 1954 a 1955). V polovici päťdesiatych rokov sa Lindsay stal najproduktívnejším ľavým krídlom v histórii NHL. Bol to tvrďas a súper sa ho báli. Lindsay vravieval, že v rohu klziska človek vždy narazí iba na skutočných mužov, nikdy na vystrašené kuriatka. Na hlave mal sedem stehov, ktoré to potvrdzovali.

Lindsay si dovoľil na každého – vrátane svojho šéfa. A ťažila z toho celá liga. Na začiatku tejto knihy som spomínal, že by som chcel poďakovať hráčom, ktorí hrali hokej predou mnou. Jedným z tých na začiatku môjho zoznamu je Ted Lindsay. Jeho nesebeckosť mala význam pre nás všetkých.

Lindsay bol hokejovou hviezdou, finančne dobre zabezpečenou, ale vedel, že je len málo hráčov, ktorí si za rok zarobia viac ako desaťtisíc dolárov. Väčšinu tvorili hráči z malých kanadských miest, ktorí často veľmi skoro zanechali školu, aby mohli hrať hokej.

Lindsay v sezóne 1956/57, v tom roku, keď nazbieral osemdesiatpäť bodov, čo bolo najviac v jeho kariére, spoločne s ďalšími hráčmi z ligy, ako Gusom Mortsonom z Chicaga, Ferniem Flamanom z Bostonu, Billom Gadsbym z New Yorku, Jimom Thomsonom a Todom Sloanom z Toronta a Dollardom St. Laurentom z Montrealu, založil hráčsku asociáciu, ktorá bola prvým krokom k odborom. Jedným z hlavných organizátorov, ktorí za asociáciou stáli, bol Doug Harvey, najlepší obranca v histórii Canadiens. Montreal ho o pár sezón neskôr za trest vytrejdoval. Harvey odpovedal ziskom ďalšej Norrisovej trofeje ešte v tom istom roku.

V roku 1956 zobral Jack Adams Tedovi Lindsayovi z dresu kapitánske C. V ďalšej sezóne potom Lindsaya, po trinástich rokoch strávených vo Wings, poslal do Chicaga. Už len to, že sa majitelia klubov snažili urobiť z budúcich hviezd Siene slávy Harveyho a Lindsaya odstrašujúce príklady, ukazuje, ako veľmi sa ich vplyvu obávali. Asociácia nakoniec neuspela. Bolo však len otázkou času, kým sa hráči svojich práv domohli. NHLPA sa zrodila takmer o desať rokov neskôr, v roku 1967.

Lindsay odohral za Hawks tri sezóny. V tých posledných dvoch sa dokonca dostali do play-off. No nedával do hry svoje srdce. Vždy vravel: „Stále som mal na čele, na chrbte i cez srdce nápis Red Wing. Iba som prežíval. Nič viac.“ Keď mal Lindsay tridsaťdeväť rokov, k hokeju sa vrátil, aby odohral ešte jeden rok za Detroit a mohol do hokejového dôchodku odísť ako Red Wing.

Mnohí hráči si obliekali dresy iných tímov, ale navždy zostanú verní tomu prvému. Nie som si istý, či si ľudia vôbec pamätajú, že

Bobby Orr odohral počas dvoch sezón pár zápasov za Chicago. Bobby Hull bude vždy Black Hawk, aj keď strávil osem rokov vo Winnipeg Jets. Brian Leetch ukončil kariéru v Bruins, ale navždy zostane hráčom New York Rangers. Keď Ray Bourque v roku 2001 vyhral s Coloradom Stanleyho pohár, priviezol ho domov do Bostonu, kde odohral dvadsaťjeden sezón, a zdvihol ho nad hlavu pred tisícami nadšených fanúšikov na City Hall Plaza.

To je to úžasné puto, ktoré dokáže hokej utvoriť. Víťazstvo Raya Bourquea bolo aj ich víťazstvom.

Hokejisti neboli tými jedinými, za ktorých sa Lindsay postavil. V roku 1966 bol uvedený do Siene slávy, ale odmietol sa zúčastniť ceremoniálu, pretože na ňom nesmeli byť prítomné ženy. Cítil, že jeho žena a rodina boli súčasťou jeho kariéry a že si zaslúžia byť tam s ním. O rok neskôr boli pravidlá zmenené a pozvané boli aj rodiny.

Ted Lindsay je dobrým príkladom toho, aký význam má pre hokejistu húževnatosť. Ľuďom občas pripadá, že hokejisti majú radi násilie. Tak to však nie je. Možno sú agresívni a nemajú radi, keď ich niekto provokuje. Tá pravá tvrdošijnosť však nie je o tom, že budete niekoho šikanovať, ale o tom, že sa zastanete niekoho iného alebo za neho prijmete ranu. Lindsay bol známy ako „Terrible“ Ted, pretože bol presne takým tvrdým protivníkom, ako ste čakali. Vlastne sa hovorí, že trest za faul lakťom bol pridaný do pravidiel práve kvôli Lindsayovi. Ak ste však potrebovali jeho pomoc, kryl vám chrbát.

Keď o niekom povie, že proti nemu hráte neradi, ale veľmi radi by ste ho mali vo svojom tíme, znamená to v hokejovom svete jeden z najväčších komplimentov. Ted Lindsay si túto pochvalu zaslúži možno viac ako ktokoľvek iný v hokejovej histórii.

KAPITOLA SIEDMA

ORIGINAL SIX

Každý rok pred draftom sa medzi sebou dohadujú fanúšikovia všetkých tímov o dôležitosti jednotlivých postov. Kto má väčšiu cenu – prvý center ako Sidney Crosby? Smrtiace krídlo ako Alex Ovečkin? Alebo niekto do prvej obrany, ako napríklad Erik Karlsson? Gólman, na ktorom bude stáť celý tím, ako je Carey Price? Títo hráči sú cenní. V NHL je len tridsať prvých centrov, len tridsať brankárskych jednotiek a tak ďalej.

Teraz si ale predstavte ligu, v ktorej by dvadsať štyria z nich neboli dosť dobrí na to, aby si svoju prácu udržali. Tak vyzerala Original Six.

Presne tak to fungovalo. Len šiesti hráči mali na to, aby si udržali pozície. Alebo sa na to pozrite takto: keby ste zo všetkých tímov súčasnej NHL vzali len ich prvé útoky, stále by ste mali oveľa viac útočníkov, ako by sa vám vošlo na súpisisku šiestich tímov. Keby ste vzali len brankárov nominovaných do zápasu All-Star, bolo by ich dosť na zaplnenie kolónky brankárskych jednotiek.

Inými slovami, títo hráči boli fakt dobrí.

Aby sme boli féroví, v lige v tom čase nehrali žiadni Európania, ktorých by sme mohli spomenúť, a bola tam len hŕstka Američanov. Ale

aj tak bol každý, kto na svojom poste patril medzi oných šesť najlepších hráčov v Severnej Amerike, skvelým hokejistom. S takým nízkym počtom miest na súpiskách Original Six proste nebolo pre slabých hráčov miesto.

V roku 1942, na začiatku éry Original Six, vyzerala liga takto: Montreal Canadiens, Toronto Maple Leafs, Detroit Red Wings, Chicago Black Hawks, New York Rangers a Boston Bruins. Americans súťaž opustili. Ich skúsený obranca a tréner Red Dutton skončil s aktívnou kariérou a stal sa manažérom a trénerom. Myslel si, že keď tím presťahuje do Brooklynu, ešte viac vyhrotí rivalitu s Rangers. A tak aj keď stále hrali v Madison Square Garden, premenovali sa na sezónu 1941/42 na Brooklyn Americans. Lenže skončili na poslednom mieste a klub zanikol. V priebehu rokov to v lige skúšalo množstvo rôznych tímov. Keď si všetko sadlo, zostalo ich však len šesť – a tak to zostalo po desaťročia.

Na začiatku štyridsiatych rokov si druhá svetová vojna vybrala svoju daň aj v NHL a niektorí hráči narukovali. V armáde počas vojny slúžilo okolo osemdesiat ľudí z NHL – čo bola zhruba polovica celej súťaže. Každý tím mal povolené postaviť na zápas iba trinásť hráčov do poľa a jedného brankára. Pre Boston, rovnako ako pre všetky ostatné tímy, to bola veľká rana. Prišiel totiž o celú „Kraut Line“.

Dnes by sme asi len ťažko dali nejakému útoku prezývku založenú na hanlivom výraze pre nejaké etnikum, ale vtedy bola iná doba a všetci traja hráči mali nemeckých predkov. Milt Schmidt, Woody Dumart a Bobby Bauer vyrástli všetci spoločne v Kitcheneri v Toronte a všetci traja skončili v tíme Bruins. V sezóne 1939/40 sa títo traja kamaráti zoradili na prvých troch miestach tabuľky strelcov NHL.

V roku 1942 však všetci traja urobili niečo, čo ukázalo, že aj keď je hokej veľmi dôležitý, sú ešte oveľa dôležitejšie veci. Sadli na vlak do Montrealu a narukovali k Royal Canadian Air Force.

Pred nástupom do služby mali ešte čas, a tak si znova obliekli uniformy Bostonu a 10. februára odohrali svoj posledný zápas v jednom